

Българин

БРОЙ 2 | 2014 ЦЕНА - 30 Kč

Стефан Кисъов: Да направиш роман в Прага

Да помогнем на бедстващите
от наводненията!

С творчеството на Григор Ленков

За страданията на българите
в Русия и СССР

Райна Манджукова
за българите в Бесарабия

Другото лице на Мимоза Боцин

Сдружение „Възраждане“ -

май, юни 2014 г.

Изложба-вернисаж „Страната на изгряващото слънце“

5.5.2014, Дом на националните общности

Поклонение пред паметника
на Св. св. Кирил и Методий в Микулчице

Пред замък в Телч

31 май 2014 г.

Съботно-неделно училище „Възраждане“

Дом на националните общности

Съботно-неделно училище „Възраждане“

Записване на ученици за Новата 2014 /2015 година

- Обучение по български език и литература.
- Български език в предучилищна група.
- Вокално-танцова група „Орфей“.

Добре дошли!

Контакт: 777 196 322, balgari@atlas.cz

Нека помогнем и ние!

Големите наводнения във Варна и Добрич през юни взеха много човешки жертви, пороят не пощади Килифаревския манастир и манастира „Св. Богородица“ край Бургас, курортният комплекс „Албена“ и с. Кранево. Най-силно засегнат е варненският квартал „Аспарухово“, където загинаха 12 души. Сред тях са три деца. Седем души са се удавили само в една от разрушените до основи къщи на улица „Горна Студена“ в кв. Аспарухово на фаталния за България 19 юни. Едно дете е в неизвестност. Улица „Горна Студена“ се превърна в улицата на смъртта. Добрич също даде една жертва. Поройните дъждове предизвикаха поредица от преливания на реките във Великотърновска и Габровска област. Причина за наводненията обаче не

е само водната стихия, но и човешката немарливост, безотговорност и безхаберие. Незаконни постройките и незаконно изсичане на гори, превръщане на отводнителни дерета в сметища, затлачени речни корита, скъсване и пропадане на язовирни стени, ненавременно изпускане на язовири – това са утежняващите фактори, които се пренебрегват години наред. Резултатът е голяма човешка трагедия – десетки хора, останали без роднини, жилища и имущество. Десетки хора, изгубили живота си! Не сме забравили Цар Калоян, село Бисер, Перник, Елин Пелин! 23 юни бе обявен за Ден на национален траур в памет на жертвите от бедствието във Варна и Добрич. Хиляди доброволци от различни градове на България се включват в почистването на засегнатите райони. Във „Фейсбук“ има създадена

група „Да помогнем на Аспарухово“, която събира доброволци за пострадалите. Други помагат, изпращайки sms с текст DMSVARNA 17 777. Кампанията е организирана от Български дарителски форум и фондация „Помощ за благотворителността в България“ заради кризисната ситуация в областите Варна, Добрич, Велико Търново и други пострадали от стихията населени места. 87-годишната баба Кера от село Бисер дари последните 50 лева от малката си пенсия за пострадалите от наводненията. БЧК откри и специална банкова сметка: УНИКРЕДИТ БУЛБАНК BG64UNCR76301078660913 UNCRBGSF (За пострадалите от наводненията в страната).

Нека помогнем и ние!

Мария Захариева

Тези от вас, които искат да помогнат на бедстващите във Варна от Чехия, могат да изпратят парични помощи на банкова сметка 1962160309/0800 с VS 19062014, включително и с пощенски запис.

Събраните средства ще бъдат предадени в община Варна заедно със списъка на всички дарители. Името на всеки дарител, както и изпратената от него сума, ще бъдат публикувани на страниците на списание „Българи“.

Повече информация –

на bulgari@atlas.cz или на 777 196 322.

Нека помогнем на нашите бедстващи сънародници!

Съдържание:

Българската общност 4–12

Другото лице на Мимоза Боцин | Концерт по случай 24 май в Българското посолство | На чаша кафе с творчеството на Григор Ленков | Ансамбъл за български народни танци „Пирин“ | Изложба-вернисаж „Страната на изгряващото слънце“ | Закриване на учебната година в Съботно-неделно училище „Възраждане“ | Поклонение пред паметника на Св.св. Кирил и Методий в Микулчице | 24 май и изпращането на випуск 2014 | Последният звънец удари!

13–19 Българо-чешки връзки

Българо-чешки речник на словесния фолклор | Студентски конкурс за превод на българска поезия и проза | Вечер на българската литература в Прага

20–22 Култура

Да направиш роман в Прага | 20 международен книжен панаир „Светът на книгата 2014“

23–29 Памет

За страданията на българите в Русия и СССР

30–31 Интересно

Велико Търново

32–33 Годишнини

Христо Шопов на 50 години

34–36 Актуално

Българите в Бесарабия не искат да бъдат спасявани

37 Накратко

На корицата: писателят Стефан Кисъв.

Снимка: Ваня Дрянкова

Другото лице на Мимоза Боцин

При мен почти всички интересни неща се появяват случайно. С моя бивша студентка от Остравския университет често се срещаме на чаша вино и тя ми разказва нови любопитни неща от професията си. И така „случайно“ открих, че в Художественото училище в Острава преподава изключително талантлив преподавател – художничка, и то българка – Мимоза Боцин. Познавах я бегло от Опава, по-скоро – нейния съпруг, певец от Опавската опера, но не знаех, че от изключителния ѝ талант се възхищават студенти и преподаватели от Художественото училище в Острава, а и не само там...

Мимоза Боцин на своя изложба в Острава, 2013 г.

Коя е всъщност Мимоза Боцин?

Родена съм в Плевен – град с големи исторически традиции. Първата ми решаваща жизнена дилема бе в седми клас, когато трябваше да избира между Музикалното училище в града и Художествената гимназия в София. Моят първи учител по рисуване – Сашо Златанов – много настояваше да продължа художественото си образование и аз, без някаква по-специална подготовка, се отправих с майка ми за столицата. Завърших ССХУ „Илия Петров“ (днес Национално училище за изящни изкуства) в София през 1982 г. с дипломна работа по специалност „живопис“.

Висшето си образование продължих във Факултета за изящни изкуства във Великотърновския университет, където се отдадох на графиката и графичните техники. Завърших магистратура по специалността „Графика“ през 1987 г. Трябваше да призная, че винаги ме е привличала творческата работа именно в областта на рисунката, живописа и графиката.

Обикновено хората на изкуството обичат да се изявяват самостоятелно, но Вие още от самото начало сте предпочели педагогическото поприще. С какво Ви привличаше то?

Не знам защо, но още от дете съм си представяла, че ще бъда учителка. И мога да кажа, че днес моята мечта се е изпълнила – работя като преподавател по рисуване, илюстрация и графична техника в Средното художествено училище в Острава, водя фигурално рисуване на трети и четвърти курс, както и вечерни курсове по рисуване. Едновременно с това продължавам да рисувам. Още в България имах много самостоятелни изложби: галерия „Мавриков“ (Велико Търново, 1990 г.), галерия „Идея“ (Плевен, 1992, 1995, 1997 г.), Унгарски културен център в София – 2002 г. и др.

Предполагам, че началото в чужда страна никак не е било лесно...

Това, че моят съпруг беше работил вече четири години в Опавската опера преди да се преместя да живея в Чехия, и че се беше адаптирал към условията на живот тук, ми помогна много. Аз и двамата ни сина дойдохме в Опава през 2003 г. За мен това бе едно съвсем ново начало – с много неизвестни: да си намеря работа, да се докажа като професионалист, да се преборя с трудностите на чешкия език... Бяха тежки години. Започнах като художник на декори в Опавската опера.

И тъй като Опава е град с особено богати културни традиции, намерих сродна душа в лицето на Вера Климешова, галерист от известната галерия „У Якоба“. Така се роди идеята да направим курс по рисуване и живопис към галерията, който включва също графика и иконопис. Нашето „Ателие“ съществува вече шеста година и продължава да се развива, което ме радва.

Свои работи: колажи, рисунки, живопис с акрил, илюстрации, съм излагала освен в Опава и в много моравски градове. Последната ми изложба „Другото лице“ бе през април 2013 г. в Дома на книгата „Либрекс“ в Острава. На нея представих свои творби от последните две години.

Каква е спецификата на Вашето творчество?

Творчеството си от последните две години съм обединила в цикъла „Другото лице“. Изхождах от това, че обект на моите творчески търсения е човекът със своя вътрешен свят. Човешката фигура и главата, а още по-конкретно – лицето, са само художествената форма, която съм избрала, за да предам образност на нещата. Моята гледна точка е от другата, скритата, невидима страна на субекта.

Рисунката за мен е най-бързият и непосредствен начин за изобразяване на реалността. Рисунката е субективен израз на възприеманата действителност, затова и работите ми се отличават със специфична стилизация и характерна деформация.

Двата триптиха от последната изложба в Острава представляват фигуративна композиция в гротескно-експресивен стил. Това е продължение на изложбата ми от колажи и рисунки, изложени в Музея на Леош Яначек в Хуквалди през 2011 г.

Избраната от мен техника – колаж, със своята богата структура на маската и цвета още повече подсилва художествения израз. Силата на ярките багри и цветовия контраст правят въздействието на картините невероятно.

Вие вече сте се наложили като талантлив художник пред чешката общественост. Как се реализират синовете Ви?

Педагогическата ми дейност, моята самостоятелна творческа дейност и, разбира се, на първо място семейното щастие, ме карат да се чувствам пълноценна.

Големият ми син Петър завърши Художественото училище в Острава и продължава обучението си във Факултета по изящни изкуства към Оставския университет. Той вече е мой колега в „Ателието“ и води част от курса. Малкият ми син Иван-Александър учи в училище за гастрономия и туризъм. Може да се каже, че сме

По време на работа в с. Говежда, Монтанско, 2013 г.

щастливо семейство. Имаме добри приятели и колеги в Чехия. Обичаме родината си и всяко лято пътуваме до България. Прекарваме там по два месеца в къща в Балкана.

Сирма Зидаро-Коунова

Концерт по случай 24 май в Българското посолство

На 22 май в Огледалната зала на Посолството на Република България в Прага на ул. „Краковска“ 6 по случай Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост се проведе концерт на софийския хор „Славянски звуци“ с диригент Милен Иванов. Той бе организиран от Посолството на Република България в Чехия и Българския културен институт в Прага. В програмата прозвучаха произведения на български композитори, както и черковнославянски песнопения.

След концерта извънредният и пълномощен посланик на Република България в Чехия Лъчезар Петков награди преводачите на българска литература, спечелили награди в конкурса за „Превод на българска художествена проза и поезия“ за студентите-българи. (М.З.)

Хор „Славянски звуци“

На чаша кафе с творчеството на Григор Ленков

На 5 юни 2014 г. в Огледалната зала на Посолството на Република България в Прага се състоя литературна среща, посветена на творчеството на Григор Ленков, превел на български език поетичните творби на Пушкин, Гьоте, Лермонтов, Тютчев, Шели, Кийтс, Готие, Байрон, Наги; из старата поезия на Виетнам, Китай и Андалусия; чешките поети: Врѝхлицки, Неруда, Хора, Библ, Незвал, Халас, Холан, Хрубин, Микулашек, Флориан...

Литературният следобед бе организиран от неговата дъщеря – Горяна Ленкова – дипломат в Българското посолство.

Либор Вацек, Калин Георгиев, Горяна Ленкова и Гергана Димитрова

Мото на срещата беше двустийше от стихотворението „Понтийска елегия“:

**„На този свят не всичко ще умре,
на този свят не сме случайни гости...“**

„И аз, като татко, вярвам, че не всичко умира на този свят. Че някъде там, в някаква вселенска банка се трупа информацията за всичко от нашия свят, преобразувана в математически знаци. Сигурно тази банка има своята пределност и сигурно между нашия свят и вселенската банка има постоянен обмен, информацията променена – с нюанси и варианти, пътува – но винаги с обратен билет, от нашия свят до вселенската банка и обратно, и така се удържа в рамките на вселенския предел... Но това са само разсъждения, един стремеж

към висшата математика и висшата философия. **Баща ми обича математиката и философията.**“, сподели Горяна Ленкова.

Тя благодари на посланик Лъчезар Петков за това, че е подкрепил идеята за срещата, както и на колегите си от посолството за съдействието, и на всички присъстващи за това, че са се отзовали на поканата.

Литературният следобед в Българското посолство беше за неслучайните неща, за чешко-български и лични, семейни отношения и връзки... За поезията и музиката. За приемствеността между рано изгубения баща и дъщеря му, за особеното място, което има Чехия в живота на двамата.

„На чаша кафе с...“ са срещи, които

Чехословашкият културен и информационен център в София организира през 60-те години на миналия век – задочни срещи с чешки и словашки творци. Там през 1967 г. е представен и току-що завършеният от Григор Ленков превод на поемата „Едисон“ от Витезслав Незвал, появила се Горяна Ленкова.

„Баща ми обичаше Чехия, чешката култура, чешката поезия“, казала. „Говореше чешки. На не едно място в писмата си от Прага, от летните школи и в дневника си говори с възхищение за Чехия и за приятелството си с чешки интелектуалци“. В тази връзка прозвуча стихотворението му, посветено на Карел Хинек Маха, както и преводите му на стихотворението на Ярослав Врѝхлицки „За мънишко любов“ и V част от поемата „Едисон“ на Витезслав Незвал.

„Баща ми обича музиката“, сподели Горяна Ленкова. „Музиката е най-богатото въображение на този свят!“, пише Ленков в едно писмо до съпругата си. Затова и цялата среща с творчеството на поета и преводача бе съпроводена от музиката на Йохан Себастиан Бах в изпълнение на таланливия цигулар Давид Мирзоев. Ленков не само обича и пише поезия, но и претворява на български език поезия, писана на чужд език. „Претворява“ е може би най-точната дума за неговите преводи“, каза дъщеря му, „защото те са равностойни на оригинала, а оригиналът е винаги изключителен, от най-висока класа, майсторски.“

Поезията на Григор Ленков прозвуча на български и на чешки (във великолепните преводи на Людмила

Кроужилова). Стиховете на Григор Ленков „Раждане“, „Карел Хинек Маха“, „Посвещение на Цвета – II“ и последното му стихотворение „Понтийска елегия“, както и негови преводи на Върхлицки и Незвал, прочетоха Гинка Бакърджиева – преподавател по български език в Карловия университет и артистът Либор Вацек. Горяна Ленкова запозна слушателите и с интересно подбрани откъси от дневника на баща си, разкриващи вижданията му за творческия процес, за желанието му да подготви и издаде своя поетична книга. Неслучайно на срещата бяха поканени и учениците от Българското училище в Прага Гергана

Димитрова и Калин Георгиев, които прочетоха стихове от преводи на Григор Ленков и паралелно стихове от така наречената „ненаписана поезия“ – хрумвания, идеи, които Ленков си е записвал на листчета, в полето на книги, в телефонни тефтерчета. Самият Ленков е започнал да печата първите си стихотворения в „Родна реч“, а по-късно става и заместник-главен редактор на същото списание. По това време открива много млади таланти, между които е и Петя Дубарова.

„Баща ми е щедър човек. Щедър

Д. Мирзоев и Г. Бакърджиева

към хората, които обича. Щедър към приятелите си. Щедър в творчеството и преводачеството“.

Бележка в дневника му от 1974 г.: „Но аз, уви констатирам с болка, че преводът ужасно ограбва, защото бляскави хрумвания, образи, които човек скъпернически би трябвало да пази за своите стихове, отиват за чуждия поет, жертват се за друго. Но иначе преводите на поезия, става дума за творческите преводи, не са възможни!“

19 май 1977 г. е последната дата в дневника на Григор Ленков „...“

Из „Ненаписаната поезия“ на Григор Ленков

*Снегът се сипе, пада
блестящ, едва роден –
светът е изненада,
току-що сътворен.
Изчезва остротата
на стрехи и ъгли –
остава добротата,
снегът вали, вали.*

*В такава нощ прекрасна
синът ще се роди.*

*Безмълвната луна
в очите ти потъна.
Спасена светлина.
Обичам те безсънна.
Луната в топлите бразди
под твоите очи потъна.
Нощта умря, ден се роди.
Обичам те безсънна.*

Трябва да се организирам сериозно да работя. Тази година трябва да подготвя своя книга. Поне за 40-ия ми рожден ден догодина на 10 май 1978 г.!” Но големият наш преводач не успява да види своята мечтана книга.

На 7 юни 1977 г. той умира при неизяснени обстоятелства в Ленинград. Съпругата му Цвета Ленкова дълги години напразно се опитва да се добере до истината за смъртта на мъжа си. После събира и подрежда всичко, което е написал – подготвя пълния му архив, издава книги с негови преводи, издава личното му творчество, както и сборници с извадки от дневници и писма, със спомени. Благодарение на нея делото на Григор Ленков не е забравено и до днес. Благодарение на дъщеря му Горяна Ленкова част от личното и преводаческо творчество прозвуча на български и чешки език в Посолството на Република България в Прага. На чаша кафе с творчеството на Григор Ленков Горяна Ленкова се сбогува с колегите си от Посолството, с българската общност в чешката столица и със своите чешки приятели.

Мария Захариева

Давид Мирзоев, Гинка Бакърджиева, Либор Вацек, Калин Георгиев, Горяна Ленкова, Гергана Димитрова

Ансамбъл за български народни танци „Пирин“

ИНТЕРЕСНИ ФАКТИ ОТ ИСТОРИЯТА НА „ПИРИН“

Гражданско сдружение „Пирин“ е регистрирано през пролетта на 2002-ра година. Сдружението е с нестопанска цел и се финансира в рамките на програмата за подпомагане на националните малцинства в Чехия. Предисторията на ансамбъла обаче започва много преди 2002 година, още през миналия век. Предпоставки за създаването на ансамбъл за български народни танци можем да открием много преди основаването на сдружение „Пирин“. В личен разговор Георги Георгиев – председател на сдружение „Пирин“ и ръководител на ансамбъла споделя, че в Бърно е имало български танцов състав още през 60-те, 70-те и 80-те години на миналия век. Български танцов състав е имало и преди Втората световна война към българското сдружение в Бърно. Георги разказва също, че е танцувал в гръцки танцов състав в Бърно от 1998 до 2001 г.

По това време се заражда и идеята за сформирването на български танцов състав.

ИДЕЯТА

През 2001-ра година Лида Ненкова и Диана Холубова успяват да убедят Георги, останалите българи и ръководството на българския клуб в Бърно да сформират клуб или кръжок по български народни танци. Организаторите добре разбирали нуждата от развитие и съхранение на българския фолклор. Целта им била да дадат възможност на „малки и големи“ да учат най-популярните български народни танци. Речено – сторено. През есента на 2001-ва година започват редовните срещи и репетициите на състава, който постепенно прераства в днешния танцов състав. През годините ансамбълът придобива все по-голяма популярност. Макар че танцовият състав е имал и слаби, и силни моменти, през 2006-та година, с пристигането на много българи на работа в IBM в Бърно, той бележи

Ансамбъл „Пирин“ танцува на Деня на националните малцинства в Бърно

апогея си. Много чехи започват да проявяват интерес към българския фолклор и се възползват от възможността да участват в репетициите на състава. В него са участвали също и словаци, сърби и белоруси. Понастоящем в ансамбъла участват почти еднакъв брой българи и чехи. Информацията за състава се разпространява чрез рекламна диглянка с актуален снимков материал, поместен на интернет страниците www.pirin.cz и чрез Facebook <https://www.facebook.com/pirinbrno>.

ЦЕЛИТЕ

Днес – след израстването си, танцов състав „Пирин“ си поставя нови, още по-предизвикателни цели: да съхранява и популяризира българската култура, фолклор и дух извън границите на България; да ги

представя пред широката публика както в Чехия, така и в други страни от Европа; да популяризира красотата на българските танци; да помага за изграждането на добро име на България в Чехия.

РЕЗУЛТАТИТЕ

Ансамбълът оценява напредъка при постигането на целите си посредством реакциите на публиката към изявиите, в които участва, многобройните покани за концерти и фестивали, доброто име, с което се ползва сред другите малцинства и фолклорни състави и не на последно място спечеленото доверие сред местните държавни институции, оценяващи предложенията за проекти на сдружението.

Д-р Галина Тодорова

Изложба-вернисаж

„Страната на изгряващото слънце“

На 5 май 2014 г. гражданско сдружение „Възраждане“ откри изложбата „Страната на изгряващото слънце“ в Дома на националните общности. Тя бе част от проекта „Пъстър свят“, чрез който „Възраждане“ представя различни национални култури. Фотоизложбата включваше снимки на Ирена Седлачкова, Мария Захариева и Станислав Леман, правени по време на турнетата на Държавната опера – Прага в Япония. Част от галерията беше превърната в японска градина, благодарение на сръчните ръце на Ирена Седлачкова.

На вернисажа директорът на Дома на националните общности Якуб Щедрон заяви, че изложбата е необичайна с това, че за първи път едно сдружение на националните общности, каквото е „Възраждане“, хвърля поглед през океана, за да представи на обществеността една екзотична култура като японската. Горяна Ленкова – трети секретар в Българското посолство – изказа възхищението си от фотоизложбата и от миниатюрната японска градина. В японската градина не лисваше традиционният дървен мост, разцъфналите храсти, както и камъните, символизиращи планината, и изравнените чакъл и пясък, символизиращи море и река. Една застинала красота, скрита в на пръв поглед ежедневни и обикновени неща! Япония е известна като страна на контрастите. Затова и изложбата отразяваше контраста между съвременната, урбанизирана Япония, с огромни небостъргачи, с бълваща отвсякъде електроника и абсолютната тишина, царяща в японските градини и храмове. Така снимки от мегаполисът Шиндзюку (център на японския бизнес) се редуваха с фотографии на храмове и градини в Киото, Нара, Нагоя и токийския квартал Асакуза; снимки на модерни японци, облечени с ексцентрични дрехи, с боядисани във всички цветове на дъгата коси, се

редуваха с фотографии, изобразяващи японски семейства с красиви кимона, гейши в Киото, традиционни японски сватби и др.

В екзотичната японска атмосфера ни пренесе народната песен „Сакура“ в изпълнение на хористи от Държавната опера в Прага под диригентството на Твъртко Карлович. Изложбената зала украсяваха няколко бонзая, японски ветрила и други аксесоари, чаен сервиз, стогодишно копринено японско пано, параван с японски мотиви, изработен от Емилия Карлович, и много други детайли, които изпълваха въздуха с японски привкус.

Всеки от присъстващите получи за спомен оригами, изработени от Ян Седлачек.

В конферентната зала на Дома посетителите имаха възможност да се запознаят с кратък филм за Япония, съдържащ снимки и видеоматериали, правени по време на едномесечните турнета на операта през изминалите няколко години.

Кафенето на Дома се беше превърнало в суши бар, в който всеки от посе-

С. Леман, Н. Ташев, М. Захариева, Я. Щедрон, Г. Ленкова

тителите можеше да опита различни видове суши, приготвено от Ярослава Шрамкова и Бара Бронцова. Голяма торта във формата на японски дворец украсяваше масата. Не липсваше и малък щанд, наподобяващ магазините „100 йени“, от който всеки желаещ можеше да си вземе малки аксесоари. Зад щанда седеше малка гейша. Вечерта завърши с „Юката парти“. Всички присъстващи, които имаха юкати (традиционно японско облекло от коприна, памук или лен, което се носи през лятото и наподобява кимоното, но е без подплата), се бяха облекли в тях. На поканата се беше отзовало и японското семейство Насу. Звучеше японска музика. Вечерта, посветена на Страната на изгряващото слънце, беше необикновена по своя замисъл. Тя от една страна ни представи Япония през погледа на няколко фотообектива. От друга страна ни „потопа“ в японската атмосфера с аксесоари, донесени от Страната на изгряващото слънце. Не на последно място показа личния поглед на организаторите към японската култура и естетика.

Румяна Кирилова

Сем. Насу и Е. Карлович

Юката парти

Закриване на учебната година в Съботно-неделно училище „Възраждане“

На 15 юни училищният звънец огласи края на една успешна учебна година за децата от Съботно-неделно училище „Възраждане“, която започна на 22 септември. Заедно бяхме не само по време на учебните часове, но и на много български празници. На последния учебен час в Дома на националните общности присъстваха както учениците, така и родителите на децата. Галина Петрова и Румяна Георгиева бяха подготвили интересна викторина, в която се включиха всички. Радостни усмивки озариха лицата на българските деца, когато учителите им връчиха дългоочакваните свидетелства и им пожелаха много успехи през следващата учебна година. Всяко от тях с интерес разглеждаше получената книжка. На тържеството се сбогувахме с Мария Кисьова, която

ще бъде първокласничка в България. Децата с голямо желание изпяха народната песен „Седнало е Джоре“. Горяна Ленкова – трети секретар в Българското посолство – благодари на учителите за усилията, които са полагали през цялата година, за да научат децата да четат и пишат на български. Тя сподели, че за успеха на училището е много важна и прекрасната атмосфера, която създават организаторите и родителите със своите инициативи, така че децата да се чувстват в училището като в едно голямо българско семейство. Накрая всички се събрахме около

Последният учебен час за учебната 2013/2014 г.

празничната трапеза. Разделихме се с пожелания за приятно прекарване на лятото в България и си казахме: „Довиждане до септември!“

Мария Захариева

Снимка: Мария Захариева

Поклонение пред паметника на Св.св. Кирил и Методий в Микулчице

До паметника на Светите братя в Микулчице пише, че Константин е съдал глаголицата „на основата на македонския диалект на славянския език от околността на Солун“

Пред паметника на Кирил и Методий в Микулчице

На 31 май 2014 г. ученици от Съботно-неделно училище „Възраждане“, техните родители и членове на сдружение „Възраждане“ посетиха историческия ареал в Микулчице. Със своята площ от около 10 хектара ареалът е най-големият славянски археологически обект в Чешката република и е национален паметник на културата. Според известния моравски археолог Зденек Кланица в Микулчице е гробът на Методий. Затова през 2009 г. по инициатива на Българ-

ската културно-просветна организация и основно със средства от България в арела е издигнат паметник на Св.св. Кирил и Методий. Всички ние се поклонихме пред паметника на Светите братя и положихме цветя. След това спряхме пред едно голямо табло в близост до паметника, озаглавено Десетата църква.

Текстът е написан на чешки от заведващия музея в Микулчице д-р Франтишек Синек (етнограф и историк) и преведен на английски, немски и български. Българският превод е направен от г-жа Габриела Баирова. Ето какво прочетохме там на чешки, немски и английски:

„Донесли на моравците необикновен дар: книжовен език (старославянски) и писменост (глаголица), които за нуждите на мисията е създал Константин на основата на македон-

ския диалект на славянския език от околността на Солун, който той обаче развил и обогатил“!!!

Ето какво гласи и преводът на г-жа Баирова, който четат предимно българи:

„Донесят на моравците книжовен език (старославянски) и писменост (глаголица). Азбуката е създадена от Св. Константин Кирил Философ на базата на диалекта, използван от южните славяни“.

Всяка година правителствени делегации от България, вкл. вицепрезиденти, вицепремиери и министри, висши духовници, както и представители на Държавната агенция за българите в чужбина се покланят пред паметника на Св.св. Кирил и Методий, изграден с изцяло български средства. Раздават се медали, грамоти и др. отличия. Тази година почетна грамота получи и д-р Франтишек Синек.

Мария Захариева

Снимка: Ваня Дрянова

24 май и изпращането на випуск 2014

Гости на тържеството бяха г-жа Галя Димитрова, консул в Посолството на България в Чехия и г-н Кирил Беровски, председател на Българската културно-просветна организация в град Прага.

Последно хоро с випуск 2014

Програмата беше открита в 16.00 часа с тържествения „Химн на Св.Св. Кирил и Методий“, изпълнен от вокална група „Лира“ под ръководството на г-жа Радосвета Костова. Първата част беше посветена на апостолската дейност на Солунските братя, на непреходното значение на славянската азбука и на българската книжовност. Водещите Гергана и Кристиан от 11.клас изпълниха вълнуващи откъси от „Проглас към Евангелието“, „За буквите“ и Пространното житие на Константин-Кирил. След презентацията за Славянските първоучители и техните ученици в България прозвуча Химнът на Европейския съюз, а на подobaващ музикален фон бяха изпълнени изразителни рецитации на стихове от български поети. В края на тази част Борислав Трифонов представи презентацията, отличена със СПЕЦИАЛНА НАГРАДА на конкурса по случай 50-годишнината от обявяването на българския национален химн „Мила родино“ (дело на Анна Петрова и Борислав Трифонов от 9.клас). Прочувствено слово произнесе директорът на училището г-жа Мими Михайлова. Тя изказа всеобщото вълнение от светостта на празника, посветен на епохалното Кирило-Методиево дело, на величието и мощта на българското слово, просвета и култура. Г-жа Михайлова поздрави

сърдечно щастливите ни азбукарчета с успешното им завършване, а после отправи топло и жизнерадостно приветствие към абитуриентите. Накрая тя обяви наградите на отличените в различни конкурси ученици на Българското училище в Прага. От конкурса по изобразително изкуство на Държавната агенция за българите в чужбина на тема „България в моите мечти“ сред 800 рисунки на участници от 19 държави ПЪРВО МЯСТО (в категория 10–14 г.) печели Яна Маркова (6. клас). В категория 6–9 г ВТОРО МЯСТО печели Красимир Йорданов (2. клас). На детско-юношеския литературен конкурс „Стефан Гечев“, организиран също от Държавната агенция за българите в чужбина сред 208 участници от 19 страни Поощрителна награда печели Пламена Петрова (5.клас) – с лирична проза с акростих „България и моят свят“. Грамоти за отличен успех и за активно участие в живота на училището получават Силвана Стойчева (12.клас); Маргарита Синапова (8.клас) и Калин Георгиев (9.клас). На конкурса за компютърна рисунка „Творчество без граници“ ЗЛАТЕН МЕДАЛ печели Емилиан Димов /8.клас/; СРЕБЪРЕН МЕДАЛ – Маргарита Синапова (8.клас) и БРОНЗОВ МЕДАЛ – Виктория Вълчева (6.клас). Грамоти за компютърна рисунка получават още Ивета Илиева (5.клас),

Александър Кръстенов (5.клас) Яна Маркова (6.клас) и Мима Андонова (7.клас). Наградите на талантливите ни ученици са радост и гордост за всички!

Втората част от програмата беше посветена на първи клас: нашите най-малки любопитковци се представиха гордо и артистично с две песни („Първокласно“ и „Високи сини планини“) и с хубави детски стихчета за родината, училището и предстоящите игри през ваканцията. Празникът продължи със следващото знаменателно събитие: изпращането на абитуриентите. Водещите поканиха прекрасните момичета и момчета от випуск 2014 да излязат на сцената. Беше подготвена чудесна програма от 11.клас. На фона на модерно озвучена презентация със снимки, единайсетокласниците представиха оригиналните портрети на абитуриентите. Бяха им раздадени специално изработени от 11.клас и определени от компетентно жури ленти за отличия: Мистър Спортист, Мистър Музикант, Мис Блондинка и дори Мис и Мистър – Двойка на випуска. За финал послужи поздравът на Тансу за успешно приемане на новите предизвикателства ... Развълнуваните абитуриенти благодариха на своите приятели от 11.клас и им предадоха Ангелчето на знанието. Николай, Константин, Ива, Георги

и Силвана изказаха свои прощални слова към преподавателите и училището. Впечатляващо беше изказването на класния им ръководител г-жа Валентина Лазарова, в което оживяха в стихове и проза образите на нейните възпитаници, обрисувани с обич

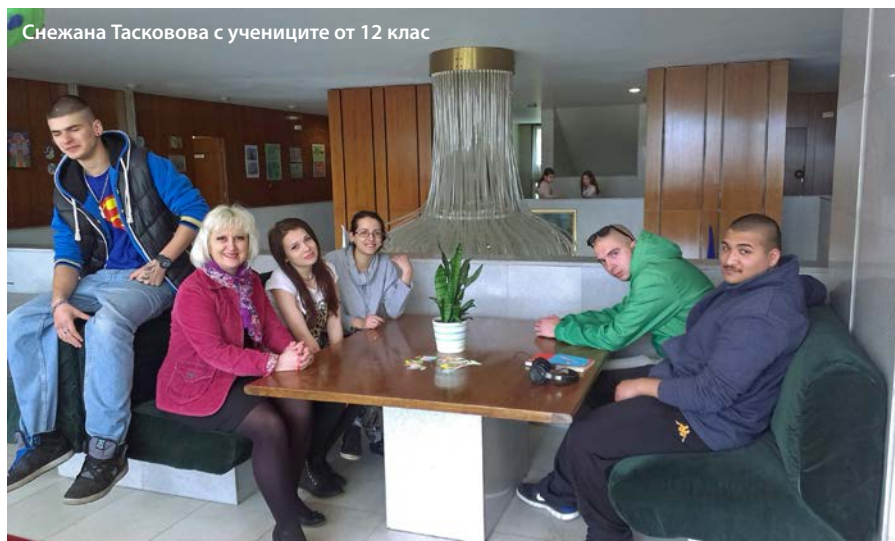
и с чувство за хумор. Последва сърдечно приветствие от Таня Тодорова (9.клас), която подкани всички да се включат в игрилото хоро на танцовия състав „Тони-До“. Под звуците на „Приятел“ (група Респект), „След 10 години“ (ФСБ), „Клетва“ (от филма

„Вчера“) и клиповете на „Революция Z“ абитуриентите се сбогуваха с учителите, приятелите и се врекоха да останат завинаги с нас. Да им пожелаем : На добър час!

Светла Болчева

Последният звънец удари!

Последният училищен звън – вълнуващ миг в живота на всеки млад човек!

Снежана Таскова с учениците от 12 клас

За последен път удари училищният звънец за 12 клас в БСОУ „Д-р П. Берон“, приключи учебният час, за последен ден са ученици, пред тях сега предстои най – голямото изпитание – училището на живота. Оставяйки по-малките си съученици да вървят по техните стъпки, Ива, Константин, Силвана, Георги и Николай поемат по нов, дълъг път, стъпват в един непознат свят, на прага са на мечтания и жадуван свободен живот. Пред тях са всички предизвикателства, но те тръгват подготвени, щастливи и уверени в себе си, че са получили и най-доброто образование, и имат амбицията да сбъднат мечтите си. През тези години на упорит труд зрелостниците постигнаха много, превземаха крепости, покоряваха върхове. А в последната учебна година усилията им бяха насочени към подготовката за предстоящите държавни изпити – първото сериозно препятствие по „финалната права“ към „заветната“ диплома. Годината мина неусетно – в писане на есета, домашни, изпитвания, решаване на тестове по всички предмети, трудни

уроци; не липсваха проблеми и разочарования, но и удовлетворение от постигнатото. Последната учебна година в училище е година на равностметка, затварянето на една и отварянето на друга страница. Днес зрелостниците за последен път прекрачват прага на родното училище, споделяйки своите впечатления – с обич, с малко тъга и носталгия по отминалото, но и с много надежди и очаквания от бъдещето. Като изповед звучат думите на раздяла, изречени от тези мили момичета и момчета: Николай – „Българското училище в Прага е мястото, където учих 12 години. Тук преживях незабравими мигове. Образованието, което получихме, е на високо ниво. Учителите са професионалисти, които преподават по уникален начин и обръщат внимание на всеки ученик. Радвам се, че съм бил при тези хора, на това място!“ Константин – „Училището ни даде знания, научи ни да бъдем подготвени за живота, в който трябва да оцелеем. То бе място и за веселие, за забавление,

за създаване на нови приятелства.“ Ива – „Тук срещнах близки и приятели от цяла България. Учителите ми дадоха знания, възпитаха у мен добродетели и морални ценности. Тръгвам си оттук с многобройни спомени, за които ще се сещам с усмивка.“ Георги – „Учителите бяха тези, на които можехме да разчитаме в тежки моменти. Те бяха светлината, която ни водеше напред. В Българското училище в Прага намерих верни приятели, изживях незабравими приключения.“ Силвана – „Училището не е само институция, то е наш втори дом. С трепет прекрачих прага му в 1-ви клас, с гордост го напускам, завършила 12-ти клас. Тук се изградих като личност; с мен се гордеят и моите родители. Учителите не бяха само преподаватели, но и наши приятели. Никога няма да забравя прекрасните години в БСОУ „Д-р Петър Берон!“ Това е краят на едно пътешествие, последната страница на един жив роман! Но уроците не свършват с последния учебен ден. От днес пред тях стои отворена голямата книга на живота, която всеки ще допише сам. Пожелаваме на абитуриентите от випуск 2014г. здраве, късмет и щастие, а успехите да съпътстват всяко тяхно начинание. Да вярват, че най-хубавото предстои и дори и да има трудности, да ги посрещат с усмивка, защото животът е най-големият учител. Скъпи абитуриенти, Превърнете трудностите в победи, а мечтите си в реалност! Не се отказвайте от тях, защото мечтите са вашите криле. Успехът се крие в самите вас! Вървете смело и решително напред! На добър час!

Снежана Таскова

Българо-чешки речник на словесния фолклор

На 16 април Българският културен институт в Прага стана организатор и домакин на кръжава-нето на двуезичния „Речник на термините от словесния фолклор (България)“, плод на съвмес-тен българо-чешки проект, реализиран в София.

Вечерта беше открита от сътрудника на БКИ доц. д-р Добромир Григоров, който представи участниците в поредната чешко-българска вечер – двамата ръководители на проекта: доц. д-р Вихра Баева (Институт по етнология и фолклор с Етнографски музей), чиито многобройни публикации, посветени на фолклора и религиозните практики, са свидетелство за богатата ѝ научна кариера; д-р Ярослав Отченашек, научен сътрудник в Чешката академия на науките; авторът на предговора доц. д-р Владимир Пенчев (Институт по етнология и фолклор с Етнографски музей), член на Съюза на преводачите, председател на Бохемия клуб, преподавател в четири университета в България. Името му отдавна е известно на чешкия академичен свят, автор на повече от 150 научни публикации, включително 20 книги, една от които наскоро беше издадена на чешки език.

В своето изказване доц. д-р Вл. Пенчев изтъкна, че уникалното на двуезичното издание са отразените в него нови тенденции в българската словесна фолклористика. Същевременно той отбеляза, че в днешно време докато фолклористите в чешка среда са по-скоро мохикани, в България броят им съвсем не е малък. В заключение Вл. Пенчев посочи, че главният „мотор“ на проекта е неговият чешки колега Яр. Отченашек. Именно той дава идеята, а първите, които реагират, са българските фолклористи. Изказването на д-р Яр. Отченашек, преводач на текста на чешки език, беше придружено с power point презентация. Чешкият етнолог представи структурата на речника. В него е проследено развитието на българската устна традиция от предхристиянски времена до наши дни и съдържа поднесена по увлекателен начин информация за термините

Д-р Я. Отченашек, доц. Вл. Пенчев, д-р В.Баева, доц. Д. Григоров

и персонажите от българския словесен фолклор („вълшебна приказка“, „легенда“, „народна песен“, „караконджул“, „Бай Ганьо“, „Хитър Петър“), за основните представители на българския фолклор (Михаил Арнаудов, Иван Шишманов, Тодор Ив. Живков и др.) и списък на използваната литература. Наред с това в книгата са поместени немалко цветни илюстрации – репродукции на фрески, стенописи и картини (на Св. Георги, Св. Трифон, Св. Петка), корици на стари фолклористични издания. Двуезичното издание е дело на изследователи от Института по етнология и фолклор с Етнографския музей – Магдалена Елчинова, Николай Вуков, Албена Георгиева, Миглена Иванова, Цветелина Димитрова, Григор Х. Григоров, Йорданка Коцева, и др. Днешното културно събитие е истински празник, резултат на неколкогодишна работа, заяви със задоволство доц. д-р В. Баева. Важна част от колективните усилия на авторите и ръководителите на проекта представляваха периодичните сборки, на които всеки текст се е обсъждал отделно, отбеляза тя. Тези дискусии безспорно помогнаха на българските изследователи да осмислят

собствените си фолклорни традиции и да ги поставят в общ, европейски контекст, подчерта доц. Баева. Този том е първи от поредицата, която тепърва ще се разширява. В края на своето изказване тя благодари на координатора на проекта доц. Вл. Пенчев и на д-р Отченашек, автор на тази амбициозна идея, която отначало се е видяла прекалено смела и трудноосъществима за българските фолклористи. Своите благодарности доц. Баева отправи и към лектора по български език в Карловия университет д-р Гинка Бакърджиева за езиковата стилизация, към доц. Добромир Григоров от БКИ-Прага и не на последно място към Министерството на културата на България за финансовата подкрепа. Накрая д-р Божана Нишева, преподавател в Карловия университет, и нейната студентка от специалността „Българистика“ Яна Георгиева „запознаха“ присъстващите с текстове за фолклорните герои Баба Марта, Змей и Крали Марко, които прочетоха съответно на български и чешки език.

Д-р Красимира Мархалева

Студентски конкурс за превод на българска поезия и проза

Студентският конкурс за превод на българска поезия и проза се провежда за втора поредна година като израз на дълбоката почит към делото на светите братя Кирил и Методий – славянските първоучители и преводачи на свещените книги. Идеята на проекта е да бъдат приобщени младите хора към преводаческото изкуство и да се популяризират съвременни български творци в чешкото литературно пространство. Инициатор на конкурса е д-р Гинка Бакърджиева – лектор по български език към катедра „Южнославянски и балканистични изследвания“ на Карловия университет, Прага. Благодарение на съдействието на д-р Елена Крейчова от Масариковия университет в Бърно и маг. Севдали-

на Велева от Университета в Пардубице, и в тазгодишната надпревара се включиха представители от трите чешки университета, в които се изучава български език. В конкурса взеха участие петнайсет студентки: седем от Карловия университет, три от Масариковия университет и пет от Университета в Пардубице. Някои от участниците бяха предложили преводи и в двете състезателни категории, така че се получи десет преводни варианта на стихотворението „Чувство за бавно изчезване“ на Георги Рупчев и седем – на разказа „Бог на имената“ на Георги Господинов. Всеки един от тях бе обсъден от 5-членното жури, в което освен трите преподавателки по български език се включиха д-р

Марцел Черни (преподавател по българска литература в Карловия университет) и доц. Добромир Григоров (сътрудник в БКИ, Прага). Като най-сполучлив бе отличен поетичният превод на Марцела Зарубова. Първото място в категория „проза“ заслужено зае преводът на Маркета Краевска. Наградите за победителите бяха осигурени от БКИ и бяха връчени от посланика, г-н Лъчезар Петков, на тържеството по случай празника на славянската писменост и българската просвета и култура, което се състоя на 22 май 2014 г. в посолството на Република България, Прага.

Гинка Бакърджиева

МАРЦЕЛА ЗАРУБОВА,

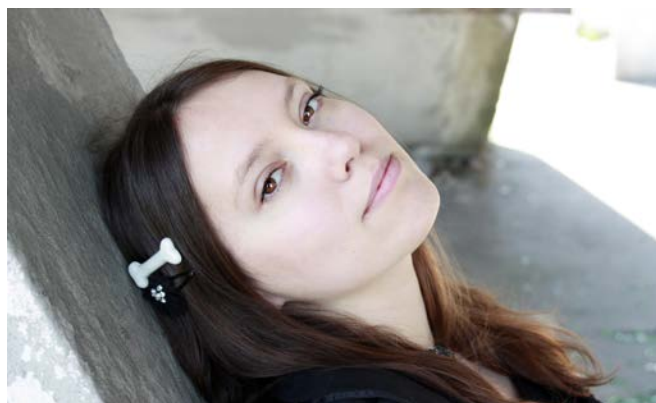
род. 1987 г., Прага (Чехия). В момента завършва магистърската програма по специалностите „Славистика“ и „Сръбски език и литература“ в Масариковия университет в Бърно. Интересите ѝ са насочени към компаративните изследвания на съвременните южнославянски литератури. През летния семестър на 2013 г. посещава лекции по българска литература в Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ в рамките на програма „Еразъм“. Участва в XV национална конференция за студенти и докторанти в Пловдивския университет „П. Хилендарски“ и рефератът ѝ е отличен с първа награда. Понастоящем работи в Чешкия център в София, по чиято инициатива организира Нощ на литературата в девет български града.

Снимка: Яница Радева

МАРКЕТА КРАЕВСКА,

род. 1990 г., Пловдив. Завършва Литературната академия „Йозеф Шкворецки“ в Прага (2012 г.) и успешно защитава бакалавърска степен в специалността „Южнославянски и балканистични изследвания“ (профил „Българистика“) в Карловия университет (2013 г.). В момента продължава образованието си в магистърските програми по българистика и журналистика. Превежда филмите „Барьерата“ и „Срещи с Иречек“ (съвместно с М. Цветкова), както и „Манчестър Юнайтед от Свищов“ (съвместно с Я. Георгиева). През 2014 г. в списание „Плав“ са публикувани нейни преводи на три разказа на Деян Енев.

Снимка: Каролина Кобленова

Георги Рупчев

ЧУВСТВО ЗА БАВНО ИЗЧЕЗВАНЕ

*We are all just prisoners here
of our own device...
„Hotel California“*

Слязохме в бара. Посрещна ни вяло
дансингът като вдовец.
Нямаше никой – ни келнер, ни дявол,
а отгоре се чуваха
гласове.
Магнетофонът, невидим, броеше
нашите и без това броени дни
и примигваха слепи прожектори
с ослепителни
светлини.
Те безшумно се сгромолясваха
в притъмнените огледала.
Като кубчета лед разпиляха се
незащитените ни
тела.
Аз почувствах как изчезваме –
бавно,
всеки на своя стол,
как политаме, как се стопяваме
като подпалени
фигурки от станиол.
Изведнъж ми се стори, че ние сме призраци
с пуловери, с дънки, с палта
и смутено усещах под ризата
изплъзването
на плътта.

В мен се наежваше
далечна
ултразвукова тишина
и гаменски търсех убежище
в твоите колена.
Може и да сме опитни зайци
с програмиран живот и смърт.
Много им здраве на цивилизациите
отвъд.
Аз просто исках да скрия в сянката
притъпените си сетива.
Нека ни мислят за всякакви.
А какви сме? И ние
не знаем това.
Ние танцувахме... С последни сили
обикаляхме дансинга в кръг.
Някъде долу се движеха нашите сухожилия,
кости,
мускули,
стави
и кръв.

Georgi Rupčev

POCIT POMALÉHO MIZENÍ

*We are all just prisoners here
of our own device...
„Hotel California“*

Sešli jsme do baru. Přivítal nás sklesle
taneční parket jako vdovec.
Nikdo tam nebyl – ani vrchní, ani ďábel
a seshora se ozývaly
hlasy.
Magnetofon, neviděn, počítal
naše i beztak počítané dny
a slepé reflektory pomrkávaly
oslepujícími
světly.
Bezhlučně je pohlcovala
do tmy zahalená zrcadla.
Jako kostky ledu se rozstříkla
naše ničím nechráněná
těla.
Pocítil jsem, jak mizíme
každý
na své židli – pomalu,
jak vzletáme, jak se tavíme
podobni vzplálým
figurkám ze staniolu.
Najednou se mi zdálo, že jsme duchové
ve svetrech, v kabátech, v džínách
a s rozpaky jsem pod košilí cítil,
jak mé tělo
vyklouzává.

Uvnitř mě se ježilo
odlehle
ultrazvukové ticho,
rošťácky jsem hledal útočiště
ve tvých kolenou.
A možná jsme pokusní králíci
s naprogramovaným životem a smrtí.
Má úcta, vzdálené
civilizace!
Já jen chtěl skrýt do stínu
své otupělé smysly.
Ať si o nás,
co chtěj myslí.
Sami nevíme, kdo jsme.
Tančili jsme... Z posledních sil
jsme dokola obíhali parket.
A někde dole se hýbaly naše šlachy,
kosti,
svaly,
klouby
a krev.

Превод: Марцела Зарубова

БОГ НА ИМЕНАТА

Георги Господинов

В оня августовски следобед, когато ми хрумна да го направя, то, кой знае защо, ми изглеждаше нередно и... противоестественно. За свое оправдание мога да кажа, че не бях сам и в известна степен бях предизвикан. Всичко започна от един кротък разговор върху имената с мой приятел, странен тип, който предпочитам да именувам Гаустин, както вече съм го наричал на други места. Седяхме на прохладата в неговата стая с бутилка джин, морето шумеше зад пуснатите щори и духът (по-скоро джинът) на тези следобедни диалози все повече ни замайваше. От Адам, който именува, през вродената правилност на имената според „Кратил“ на Платон, до явните и тайни етимологии, всичко се омесваше в този разговор, идваха и се отправяха авторитети. В един момент дори се появи баба ми със своето магическо „маат-мат-маат“, както мамеше пчелата майка. Тази селска жена ползваше древно индоевропейско „māt“, за да убеди пчелата майка да се върне в кошера. И всеки път успяваше. Обичам този пример, защото е абсолютно истински и винаги ми е поддръка при спорове от всякакъв характер. Освен това изпитвам скрита гордост и явна тъга, че баба ми ще да е била последният човек наоколо, упражнявал говоримо индоевропейски, а аз така и не успях да я разпитам добре, докато беше жива.

Разговорът ни за имената постепенно набирал скорост и страст. Възникна спор около това кое е най-голямото име. Най-мощното, най-разпространеното, най-изговаряното. Решихме всеки да си намисли тайно по едно име, да се обзаложим и после да проверим къде, къде... в Гугъл, разбира се. Теглихме жребий кой да бъде първи. Никога не съм бил любимец на Тюхе, така че приех с примирение правото на първи опит за Гаустин. Той отвори малкия си син лаптоп, с който никога не се разделяше, влезе в Гугъл, постоя няколко секунди, все едно се колебаеше кое точно име да избере... Три кратки почуквания с показалец,

Enter, и онази тънка усмивка, с която сякаш се извинява за превъзходството си. Бог, по-точно God. По дяволите, тоест Боже, тази буквена света троица се въртеше и в моята глава. Не се иска Бог знае каква мъдрост да се досетиш, че това ще бъде най-плодовитото име. (Ето, дотук четири пъти ми се яви.)

Както и да е, в Гугъл Бог се яви точно 611 000 000 пъти, словом шестстотин и единнайсет милиона. В оня момент не знаех дали това е много, или малко. Кое число е достатъчно голямо или достатъчно малко, когато става дума за Бог? Гугъл просто броеше, хладно и методично калкулираше наличното. Да преброиш Бог, да хвърлиш Мрежата за него, все пак си беше светотатство. В онзи клонящ към залез следобед Гаустин и аз си давахме сметка за това. Ти си наред, стресна ме гласът на Гаустин. Когато е нервен, почти вика. Излишно е да казвам, че разбрах предварителната обреченост на моя ход. Кое име ще надмогне над Божието? Грехота е дори да си го помислиш. Но явно грехът на този следобед се съгъставаше, подсилен от синкавия дим на цигарите ни. И този лек мирис на сярата от кибритените клечки. Гугъл чакаше като пес, с полуотворена морда, както ми се стори тогава, за да хвърля името, чиито кокали щеше да струпа пред мен. И точно в този момент, дяволът ме е бутнал, сигурен съм, ми хрумна да хвърля в тази паст едно име. Google. Да пуснеш търсачката да търси себе си, е най-малкото нередно и противоестественно, както казах в началото. То е като да накараш змия да ухапе опашката си, котка да лови сянката си, да пуснеш куче по собствените му следи. Природата не прощава подобни неща. Натискайки Enter, очаквах небесносиният екран пред и над нас да се разцепят през средата, с един безмилостен апокалиптичен Shutting down. И светът да се рестартира. Нищо не се разцепи, нито гръмна. На Гугъл му бяха нужни обидно кратките 0,09 секунди и това нарцистично... не върви да кажа копеле, с тези двама

бащи..., това нарцистично животно изплю без свян 2 810 000 000 пъти своето собствено име. Това ли беше новият Бог на имената? Гаустин не можеше да повярва на очите си. Сигурната допреди малко победа в облога му се изплъзваше с лекота. Със същата – да кажа ли „непоносима“ – лекота, с която Гугъл беше победил Бог. За стотни от секундата. Без битка, без апокалипсис, без сътресение. Седяхме вцепенени с Гаустин в чезнещия безследно августовски следобед и все по-ясно разбрахме, че нищо в този свят на имена вече няма да е същото. А ние и двамата бяхме от губещата страна на облога.

П. П.

Разбира се, тези числа съответстват на времето, когато историята е писана. Проверявам сега в Гугъл и виждам, че числата вече са различни. Когато четете това, сигурно ще бъдат съвсем други. Но съотношението на практика се запазва.

П. П. П., който внезапно променя нещата

Докато преглеждах отново тази история, изведнъж видях слепотата (оксиморонът е верен), обзела ни онзи следобед. Брояхме Бог в един тесен християнски свят, загърбили всички останали светове. Гаустин вече го няма, но реших, че ще е справедливо да направя още едно преброяване. Писах на една приятелка, експерт в арабистиката и исляма, с молба да направи замерванията. Прилагам данните от писмото ѝ.

Аллах се появи за 0,33 секунди цели 1 340 000 000 (1 милиард и 340 милиона) пъти. Гугъл, което на арабски може да звучи и като джуджал, се явява преко сили около 44 000 000 (44 милиона) пъти. Видно е от резултата, че Аллаху Акбар!

Видно е от резултата, че битката между гугълите, джуджалите и боговете е с променлив успех, а аз не знам на чия страна съм. Гаустин, който говори с Гугъл и с Господ, сега сигурно се смее отнякъде.

BŮH JMEN

Georgi Gospodinov

Když mě to jednoho srpnového odpoledne napadlo udělat, kdoví proč mi to přišlo jaksi nesprávné... a nepřírozené. Na svou obranu musím říct, že jsem nebyl sám a do jisté míry jsem byl vyprovokován. Všechno to začalo jedním poklidným rozhovorem o jménech s mým přítelem, zvláštní typ, budu mu říkat Gaustin, jelikož jsem jej tak nazýval i jinde. Seděli jsme v chládku v jeho pokoji s lahví džinu, moře šumělo za staženými roletami a duch (nebo spíše džin) těchto odpoledních dialogů nás omamoval. Od Adama, který pojmenovával, přes vrozenou zákonitost jmen podle Platónova Kratyla, po zřejmé i tajné etymologie, všechno se prolínalo v tomto rozhovoru, autority přicházely a odcházely. V jednu chvíli se dokonce objevila i má babička se svým magickým „maat-mat-maat“, mámením včelí matky. Tato prostá vesničanka používala staré indoevropské „māt“, aby včelí matku přesvědčila k návratu do úlu. A pokaždé uspěla. Rád používám tento příklad, protože je naprosto pravdivý a mám ho vždy při ruce během sporů jakéhokoliv druhu. Kromě toho ve skrytu duše pociťuji zjevnou hrdost i smutek z toho, že moje babička byla posledním člověkem v okolí schopným mluvit plynule indoevropsky, a já se jí na to nestihl zeptat, dokud ještě byla naživu.

Rozhovor o jménech rychle nabíral obrátka a vyvolával stále větší vášně. Vznikl spor ohledně toho, které jméno je nejvýznamnější. Nejmocnější, nejrozšířenější, nejvyslovovanější. Rozhodli jsme, že se vsadíme, každý si v duchu vybaví jedno jméno a pak ho vyhledáme... kde... kde... no na Googlu, samozřejmě. Losovali jsme, kdo to vyzkouší jako první. Nikdy jsem nebyl oblíbencem Týché, a tak jsem se umírněně spokojil s Gaustinovým právem prvního pokusu. Otevřel svůj malý modrý notebook, od kterého se nikdy neodlučoval, šel na stránku Googlu, na několik sekund se zarazil, jako by si nebyl jistý, které jméno vybrat... Tři krátké úhozy ukazováčkem, Enter a onen lehký úsměv, kterým

jako by se omlouval za svou dokonalost. Bůh, přesněji God. K čertu, tedy probůh, tato třípísmenná svatá Trojice se míhala i v mé mysli. Není potřeba bůhví jaké moudrosti, aby člověku došlo, že tohle jméno bude neplodnější. (Vidíte, jen doposud se mi tu objevilo čtyřikrát).

Nicméně, na Googlu se Bůh objevil přesně 611 000 000krát, slovy šest set jedenáct milionůkrát. V tu chvíli jsem nevěděl, jestli je to hodně, nebo málo. Jaké číslo je dostatečně vysoké, nebo nízké, když se jedná o Boha? Google prostě počítal, chladně a metodicky kalkuloval zjevné. Spočítat Boha, hodit na něj Síť, přece jen to byla svatokrádež. Onoho odpoledne, které se již klonilo ke konci, jsme si to s Gaustinem plně uvědomovali. Jsi na řadě, vylekal mě Gaustinův hlas. Když je nervózní, skoro křičí. Je zbytečné říkat, že jsem si byl dopředu vědom neúspěchu svého dalšího kroku. Které jméno překoná to Boží? Vždyť je hřích nad tím jenom přemýšlet. Ale hřích onoho odpoledne očividně sílil, zřejmě povzbuzený modravým dýmem z našich cigaret. A tou lehkou vůní síry ze zápalek.

Tenkrát mi přišlo, že Google čeká jako pes, s polorozevřenou tlamou, abych po něm hodil jméno, jehož kosti přede mne má složit. A přesně v tu chvíli, nepochybuji o tom, že mě popostrčil ďábel, jsem dostal nápad hodit do toho chřtánu jedno jméno. Google. Nechat vyhledávač vyhledávat sám sebe, je to trochu nesprávné a nepřírozené, jak jsem řekl na začátku. Je to jako přinutit hada požírat svůj vlastní ocas, kočku honit svůj stín, jako nechat psa sledovat vlastní stopu. Příroda podobné věci nepromítá. Když jsem mačkal Enter, očekával jsem, že se nebesky modrá obrazovka před i nad námi rozpůlí s nelíostným apokalyptickým Shutting Down. A svět se restartuje.

Nic se nerozpůlilo, nic nezahřmělo. Google potřeboval jen 9 urážlivě krátkých setin sekundy, aby tento narcistický... nemůžu říct bastard, když má dva otce... toto narcistické zvíře vyplivlo naprosto beze studu 2

810 000 000krát své vlastní jméno. Toto tedy byl nový bůh jmen? Gaustin nemohl uvěřit svým očím. Ještě před okamžikem jistá výhra mu s lehkostí proklouzávala mezi prsty. S tou samou lehkostí, můžeme říct s „nesnesitelnou“ lehkostí, s jakou Google zvítězil nad Bohem. Během setin vteřiny. Bez boje, bez apokalypsy, bez otřesu.

Seděli jsme s Gaustinem celí strnulí v odcházejícím srpnovém odpoledni a bylo nám stále jasnější, že nic v tomto světě jmen už nebude stejné. A že jsme oba byli na straně poražených.

P. S.

Tato čísla samozřejmě odpovídají době, kdy byla tato historka zapsána. Když to teď na Googlu ověřuji, zjistil jsem, že jsou čísla rozdílná. A až to budete číst vy, určitě budou jiná úplně. Ale poměr zůstává zachován.

P. P. S., které náhle všechno mění

Když jsem si opět procházel tuto historku, najednou jsem uviděl, jaké zaslepení (oxymoron je na místě) nás zachvátilo onoho odpoledne. Snažili jsme se spočítat Boha v ohraničeném křesťanském světě a otočili jsme se zády ke všem ostatním světům. Gaustin už není mezi námi, ale rozhodl jsem se, že by bylo spravedlivé udělat ještě jeden přepočít. Napsal jsem jedné přítelkyni, expertce přes arabistiku a islám, s prosbou, aby udělala měření. Příkládám data z jejího dopisu.

Alláh se za 0,33 sekund objevil 1 340 000 000 (1 miliarda a 340 milionů) krát. Google, což arabsky zní trochu jako džúdzl, se objevil sotva 44 000 000 (44 milionů) krát. Z výsledku je vidět, že Alláhu Akbar!

Z výsledku je vidět, že bitva mezi googly, džúdzly a bohy má proměnlivé výsledky a já nevím, na čí straně stojím. Gaustin, který mluví jak s Googlem, tak s Bohem, se mi teď určitě odněkud směje.

Превод: **Маркета Краевска**

Вечер на съвременната българска литература в Прага

На 29 април Българското посолство в гр. Прага, съвместно с Театралния институт, Представителството на Европейската комисия в Прага и Музея на националната книжовност, организира вечер на съвременната българска литература. Културното събитие представлява част от цикъла „Вечери на европейската литература“. То се проведе в Музея на националната книжовност в пражкия квартал Бубенеч.

В.Самоковлиев, И.Сръбкова, С. Лазарова, Л. Гълъбова и С.Кисъв

Модератор на вечерта беше публицистът и радиожурналист Дейвид Вон, който представи основните участници – Васил Самоковлиев, известен предимно със своите преводи на произведения на чешкия писател Бохумил Храбал; чешката българистка д-р Ивана Сръбкова, преводач на три книги; режисьорката Светлана Лазарова и писателят Стефан Кисъв, автор на 10 романа, един от които, „Екзекуторът“, вече е преведен на чешки език. В момента пиша поредния си роман, допълни Стефан Кисъв, който, макар и исторически, е с модерен дух и стил. Затова, подобно на Франц Кафка, Карел Чапек и Ярослав Хашек, великолепната архитектура и история на Прага и нейните кафенета ми служиха за вдъхновение. Понеже за мене „Прага е един малък Париж“, отбеляза духовито Ст. Кисъв, извор на

творческо вдъхновение за мене бяха и Хемингвей и парижките кафенета. Общественият простор наистина е важен за вдъхновението, продължи мисълта си той, докато самотата те откъсва от света. Характеризирайки романа „Екзекуторът“ като странна комбинация от трагедия и комедия, Д. Вон попита автора му дали антикомунизмът и комунизмът са представлявали за него творчески стимул при написването му. „И да, и не. Нуждата от антикомунистически роман в България е очевидна. Освен това „анти“ не ми харесва, защото литературата е винаги „про“. Важното беше да се съхрани духът на епохата. Не съм замислял романа като антикомунистически“, отбеляза Ст. Кисъв. Същевременно той допълни, че когато пише, никога не си поставя предварителни условия. За него най-

важното е да има история. Сюжетът на романа „Екзекуторът“ е изграден въз основа на правдива история, която прочита в едно френско списание – как са се изпълнявали смъртните присъди в Централния софийски затвор в комунистическа България. Описаната от канадската журналистка история ме развълнува, допълни той, особено в контекста на тогавашните международни събития, част от Студената война – атентата срещу папата, убийството на Георги Марков. Затова реших да напиша уникален роман, типичен за социализма, в който главният герой хем да е обикновен, хем да е необикновен с нещо, завърши разказа си Ст. Кисъв, след което актьорът Кайетан Писарович прочете откъс от романа. В дискусията около романа се включиха и останалите участници. Режисьорката Светлана Лазарова посочи,

че същият мотив, образът на „палача“, присъства и в пиесите на Стефан Цанев. Васил Самоковлиев изтъкна, че в романа Ст. Кисьов по уникален начин съчетава символите на социализма – Държавна сигурност и „българския чадър“, и отправи пожелание към автора да не изневерява на ироничния си стил на писане. В тази връзка д-р Ивана Сръбкова отбеляза, че именно самоиронията е това, което най-много цени у българските писатели. Тя представи накратко литературното творчество на Георги Господинов. Романиите и разказите му се появяват през 90-те години на миналия век, когато българска литература на практика няма. Според Ив. Сръбкова в разказа „Жива душа“ чрез описанието на селската действителност се усеща „интелектуален полъх“ от творчеството на Й. Радичков. Чешката българистка добави, че усилията ѝ да намери спонсор за превод са се увенчали с успех, а те „виждат бял свят“ благодарение на издателството на Божана Апостолова „Жанет-45“. Същевременно Ивана Сръбкова използва случая да благодари на преподавателката по чешка литература в СУ „Св. Климент Охридски“ д-р Ани Бурова за оказаната помощ. И двете не са очаквали толкова положителни отзиви и рецензии за своето начинание, което предизвиква голям интерес на Панаира на книгата в гр. Прага през 2009 г. За тези от присъстващите, които все още не са се докосвали до творчеството на Г. Господинов, д-р Сръбкова предложи да чуят откъс от издадения през 2004 г. сборник с разкази „Други истории“, който К. Писарович прочете.

Д-р Ивана Сръбкова се спря накратко и върху творчеството на друг съвременен български писател, Алек Попов, и по-специално върху екранизирания му роман „Мисия Лондон“. Според нея в романа може да се усети най-добре себеиронията на българина, която в този случай е „пренесена“ в чужбина. В романа присъства още един мотив – този за българската „Мафия“. Поначало това е главната тема на редица български филми („Дунав мост“) и книги (Александър Томов – „Четвъртата власт“), появили се през 90-те години на миналия век. В тази връзка В. Само-

С.Кисьов, В.Мюлерова, Д.Вон

ковлиев посочи, че познава автори на подобни романи, които така и не доживяват издаването им, визирайки писателя Христо Калчев. В дискусиата се включи и живеещата в Прага поетеса Лидия Гълъбова, която подхвана темата за съвременната българска поезия. Освен емблематичната фигура на покойния Иван Методиев, тя спомена и имената на талантиливи поети в България, които пишат и проза – Деян Павлов, Мирела Иванова, Бойко Ламбовски. Същевременно Л. Гълъбова обърна внимание на радостната тенденция, която се наблюдава в последно време – интереса на чешките българисти към съвременната българска литература. Тя посочи за пример преводите на д-р Ивана Сръбкова и на Одржей Заяц, съответно на Димитър Кенаров и на Кристина Димитрова. Самата Л. Гълъбова е автор на четири стихосбирки, нейни стихотворения са преведени от чешкия литературовед-българист д-р Марцел Черни. Пред присъстващите тя прочете две свои стихотворения. Режисьорката Светлана Лазарова изтъкна приноса на „живия класик“ и драматург Стефан Цанев в популяризирането на българската литература и българския театър пред чешка публика. Започнал своето интелектуално развитие като поет, Стефан Цанев по-късно „внася поезия“ в театъра. Преди някол-

ко години той представи своите „Български хроники“ в БКИ-Прага. Българската режисьорка разказа за запознанството си и съвместната си работа със Стефан Цанев, припомняйки, че преди няколко години неговата пиеса „Другата смърт на Жана Д'Арк“ беше поставена на чешка сцена. К. Писарович прочете откъс от друга известна пиеса на българския драматург „Последната нощ на Сократ“. Пиеси на Йордан Радичков, Емил Рахнев и Христо Бойчев също са представяни пред чешка публика, добави Св. Лазарова. В заключение българската режисьорка напомни за чешкия принос в развитието на българския театър.

Литературната вечер завърши с краткото, но оригинално и съдържателно изказване на Горяна Ленкова, трети секретар в Българското посолство в Прага. Част от живота ѝ преминава в света на литературата – самата тя е израсла сред хора на изкуството, впоследствие е работила като главен редактор на литературното списание „Панорама“. Г. Ленкова откровено призна своето дългогодишно убеждение, че в българската литература преобладават негативизмът и nihilизмът, а сега с удивление открива, че в нея осезаемо присъства и още един мотив – този на самоиронията.

Д-р Красимира Мархалева

Да направиш роман в Прага

Стефан Кисъов

Прага е прекрасен град. Като пристигнах преди три години тук, аз не познавах никого. Имах много свободно време. Не знаех езика. От сутрин до вечер обикалях из Храдчани, Старе Мнесто. Влизах в различни кафенета. Разглеждах. Все пак ми оставаше твърде много свободно време. Време, което можех да използвам за нещо смислено. Нещо важно. Какво друго можех да правя? Освен... да напиша роман? Колко му беше. Сядаш и пишеш. Освен това бях писател. Това ми беше работата.

Да, обаче не беше лесно. Направо се озоших. На романа трудното му не е да го напишеш. То е също трудно, де, но не толкова. По-скоро е продължително, но и приятно. Обаче ТРУДНОТО на романа е да го измислиш. Да ти хрумне, аджеба, за КАКВО да се разказва в него.

Аз, дотогава, бях написал осем романа. Седем бях издал. Бях написал

и към сто и кусур разкази. Пие-са. Обаче сега беше различно. Първо, защото бях решил за какво трябва да е романът. т.е. за КОГО. За Кирил и Методий. И второ, защото бях в Прага. Ей туй направо ме разбиваше. Още повече, не знаех чешки. Бях пълна скръб. Измъчвах ме и кошмари. Прага започна да ми се струва тъжен град. Най-тъжният град на света. Защо бях решил да пиша роман за Кирил и Методий? Ще ви кажа. Още от най-древни времена, та чак до наши

дни, диктаторите, подписниците, поробителите на народите и прочие долнопробни типове, дължат властта си... на химикалката. Тоест на словото. Всички те оцеляват понякога години, векове, благодарение на това, че установяват монопол над истината, над разума и управляват чрез двете си най-силни оръжия – глупостта и лъжата.

Още навремето един мъдрец на име Еразъм Ротердамски го беше прозрял и написал една книжка, озаглавена „Възхвала на глупостта“. С нея той разкрива механизма на тази хитроумна ловкост – да управляваш човешката простотия и глупост, чрез лъжа. Затова и аз исках да пиша роман за Кирил и Методий. Защото надуших една лъжа. Голяма измама. Световен...ъ-ъ... заговор. Точно така. А от световните заговори стават големи романи. Какво се беше оказало и защо имената на Кирил и Методий се оказваха част от една

лъжа? Ще ви кажа. Защото българите бяха прецакани... чрез тях. ОТВСЯ-КЪДЕ. Бяха измамени, оградени и забравени. Много нечестно. Бяха им отнели езика. Бяха им отнели и азбуката. Две от нещата, с които могат да се гордеят заслужено. Е, може ли така, дами и господа? Срамота!

Тук се появявам аз. В ролята на нещо като частен детектив, който разкрива механизма на престъплението и слага нещата на мястото им.

Тук, в Прага.

За да не бъда голословен, ще ви обясня накратко за какво става дума. Имаше общо взето две големи несправедливости. Първата е, че изкарвах българския език „черковнославянски“, защото, видите ли, тук-там по света го използвали в черквите, а на него, на същия този странен, незнайно как и откъде появил се език, били написани „славянските“ книги.

Аз се запитах нещо просто. Откъде се е взел този език, заради който била създадена българската азбука, а после били преведени светите книги и той започнал да се използва в черквите?

Откъде се е взел този език?

Вижте сами:

Дори латинският, който става официален църковен език заедно с гръцкия, преди да станат такива, са си били /а гръцкият все още е/ езици на съответните държави. Дори за тези два езика никой никога не се е осмелил да твърди, че са църковни или нещо подобни езици.

Да, обаче за българския, се твърди нещо подобно.

Може би самият Дядо Господ е създавал българския?

Или... Църквата?

Или пък са го изкопали като някое гърне с жълтици от задния ѝ двор? И затова са го нарекли „черковен“? Само дето са пропуснали да го обявят за Чудо.

Ако беше така, трябваше да го кръсвят не „черковнославянски“ а „Небесен език“. „Езикът на Боговете“. „Космически език“ или нещо подобно. Ха-ха! Обаче никак не е смешно.

Защото става дума за измама. Обаче въпреки това, в цял свят, колкото и да е смешно, нелепо и глупаво, наричат този наш, български език, който се е говорил през девети век „черковнославянски“. Факт. Много глупаво. И несправедливо.

Но това е само ПЪРВАТА несправедливост. Втората е подобна, но с азбуката ни. „Кирилицата“. Сигурно се сещате защо я поставям в кавички. Нали уж се знае, и признава, че тя е създадена в България?

В Преславската книжовна школа?

Признава се.

Т.е. признава се, че е създадена в България, но не и че по някакъв начин тя принадлежи на България!

Ей това ме убива. Значи, в цял свят се говори за интелектуална собственост, за пиратство, нали? А като става дума за такова нещо като цяла една азбука, без която не би могла да съществува никоя култура, държава и прочие – се премълчава!

Има латински език и латински букви. Арабски език и арабски букви.

Японски език и японски йероглифи.

Китайски език и китайски йероглифи. Гръцки език и гръцка азбука.

И... „черковнославянски език“ и.. „кирилица“. За които се знае, че произлизат от България и са създадени в България.

Единственият език и единствената азбука, на които вместо име подсказващо националния им произход, са дадени някакви фантастични имена, едно от които е на човек, при това не това на създателя ѝ, който впрочем е напълно неизвестен, има какви ли не версии за това кой е, но така или иначе, никой не знае кой е той, а само се предполага.

За разлика от държавата, в която се е случило това.

А именно – в България, през девети век, в Преслав и прочие.

Защо, питам ви аз?

Защо дори самите ние, българите, не го осъзнаем това простичко нещо, не казваме самите вместо „кирилица“ – българската азбука.

Защо? Че нали това е **НАИСТИНА** българската азбука? Да не казвам сега, колко важно е да се казва именно **БЪЛГАРСКА АЗБУКА**, а не „КИРИЛИЦА“.

Аз не съм учен, филолог и прочие.

Стефан Кисъв

Аз съм обикновен човек. Писател, разказвач на истории. Пътуващ музикант. Човекът с химикалката. Но не съм и сляп. Така мисля. Черното си е черно, бялото – бяло. И имам известно чувство за справедливост, което ме кара да наричам понякога нещата с истинските им имена. И като точно такъв, виждам как стоят нещата и много се ядосвам. Затова исках да напиша някакъв роман, който да се пребори с тази лъжа, глупост, несправедливост и т.н. Затова като дойдох в Прага, докато обикалях из Храдчани, Старе Мнесто и прочие, сериозно мислех как да го направя. Но не знаех. А тия въпроси ме измъчваха, докато продължавах да чета и пиша, по този въпрос... за Кирил, Методий и лъжите около тях. И ми се искаше да вкарам всички тия неща в романа, който пишех в Прага. Но все не успях. Цели две години и половина.

За Константин-Кирил и Методий вече имаше няколко романа, няколко филма. Дори тук, в Чехия, наскоро направиха още един филм, а по една случайност започнаха да честват и 1150 години от Великоморавската им мисия, което още повече ме изнервяше, от една страна защото моят роман боксуваше, а като вземе да боксува един роман, думи нямам каква мъка е, а от друга – защото ние в България дума не обелвахме за тях. В същото време, за утеха, аз потъвах като удавник в историята. Историята на Константин и Методий. На кири-

лицата, на България, а романът ми боксуваше ли боксуваше... Направо взех да се отчайвам.

Май никога нямаше да мога да напиша роман за Константин.

Не се получаваше в „Мамакафе“ на улица „Водичкова“, затова смених „Мамакафе“ с кафенето на „Народни дивадло“. „Народни дивадло“ смених със „Славия“, „Славия“ смених с „Булеварда на багетите“, „Булеварда на багетите“ смених с „Лувър“... Него пък го смених с едно хубаво кафене

на две крачки от Влтава, където обаче имаше двуезична книжарница и се отдадох вместо на писане – на четене на романи от Агата Кристи и Конан Дойл... И пак нищо, нищичко, дами и господа!

Нула, нула, нула!

Защо бях дошъл изобщо в Прага?

Тук нищо не ми се получаваше.

Но явно е трябвало, както и при други романи, и с този просто да си извървя пътя. И като в притчите

от Светото писание, една зимна нощ в апартамента ни в Дейвице,

аз сънувах сън. Без майтап. Толкова се бях озорил явно, че и насън за това мислех, как да стане романа.

И в този сън, аз сънувах, че съм го озаглавил „Азбучен роман“ и както в прочутото стихотворение от IX век „Азбучна молитва“, отделните глави в моя роман започваха с букви – по реда им в Българската азбука.

Събудих се и разбрах, че този сън е страхотен. Какво по-нормално и естествено от това романът за бъл-

гарската азбука да се казва „Азбучен роман“ и всяка част в него да започва с поредната буква от азбуката? Оттам нататък беше лесно. Всичко си дойде на мястото. Формата ми откри пътя към съдържанието. Обзе ме някаква необичайна надежда, започнах да пиша с убеденост и лекота. Създадох образа на Константин и десетките останали герои, интригата, сюжета, но за това няма смисъл да разказвам... да разбулвам тайни и загадки.

Разбира се, не знам дали съм успял. Времето ще покаже. Опитвах се да

напиша един роман за Константин – какъвто, убеден съм, не е писан досега. Искаше ми се да е роман, който не само да разкрива някои лъжи и предрасъдъци, но и да е интересен за четене. Защото за мен един истински роман трябва да е, разбира се, полезен и прочее, но преди всичко и на първо място – интересен. На второ – интересен. И на трето – интересен. Освен това и различен. Достоен за името си... и духа на Константин Преславски и неговата „Азбучна молитва“.

С който да кажа не просто, че „ки-

рилицата“ е Българска азбука, че „черковнославянският“ е Български език. Но и да напомня, че българската литература е най-малко на 1150 години и е една от най-първите и най-стари национални литератури – в Европа и в света. А България е родина не само на мутри, предатели и бедни гастарбайтери, а и на такива прекрасни неща като „Азбучната молитва“ и цял един Златен, български век.

Направих го в Прага.

Стефан Кисьов

20 международен книжен панаир „Светът на книгата 2014“

М.Захариева, М.Хрзастовски и Я. Щедрон

С.Коваржова и С. Георгиева

От 15 до 18 май 2014 г. в чешката столица се проведе 20-тият международен книжен панаир и литературен фестивал „Светът на книгата“ (Svět knihy). Основните теми тази година бяха три: „Четем на един дъх II- Fantasy & Sci-fi, „Колко форми има книгата?“, „Отражението на историята в литературата“. Почетен гост на панаира беше Унгария. В панаира участваха 409 изложители, които представиха своята книжна продукция на 191 щанда в панаирното градче. Изложението има за цел да привлича не само максимален брой издатели и книгоразпространители, но и все по-широка аудитория и да бъде безспорен фактор в литературния живот на Чехия. Затова в програмата бяха включени 9 филма, 28 изложби и 27 театрални представления, а в литературния фестивал участваха 694 души от 26

държави. България отново не участва със свой национален щанд в „Светът на книгата“.

Списания и книги, издавани от българските сдружения в Чехия „Възраждане“, „Заедно“, БКПО, „Св. св. Кирил и Методий“ и БКПО, бяха изложени на щанда на Дома на националните общности. На 15 май в литературното кафене бяха представени публикации на езиците на националните малцинства в Чехия. В дискусиата участваха Игор Золотарев (списание „Русское слово“), Хелена Носкова (списание „Листи“), Севдалина Коваржова (списание „Приятели“ (Kamarádi). Силвия Георгиева запозна слушателите с книгата си „Бароковата теория на афектите“.

Българският културен институт в Прага участва на 16 май също в литературното кафене с представяне на романа „Адриана“ на Теодора

Димова, в което се включиха издателят Петър Щенгл и преводачът на романа Давид Бернщайн. Във втората част на литературната вечер бе представено чешкото литературно списание „Плав“ и по-конкретно броят му, посветен на българската литература.

Международният книжен панаир и литературен фестивал „Светът на книгата“ е културно събитие, което привлича все по-широка аудитория. Със своята многообразна програма, включваща литература, музика, филмово, театрално и изобразително изкуство, той всяка година е притегателен център за издатели, книгоразпространители и читатели, а със съпровождащата си програма „Растем с книгата“ ангажира и подрастващите читатели.

Мария Захариева

Снимки: архив

За страданията на българите в Русия и СССР

НАСИЛСТВЕНО ПРЕСЕЛВАНЕ В РУСИЯ

Българските преселения в Бесарабия и Крим са следствие от Руско – турските войни от края на XVIII в. и началото на XIX век. Много от преселниците са жертва на насилствени отвлечения при оттеглянето на руските войски, а други – на имперската руска политика, която залъгва с обещания измъчените от Руско-турските войни българи да се заселват в пустеещите земи на Бесарабия и Кримския полуостров. Изтормозените и отчаяни от зачесаните руско-турски войни българи (всяка една от които е съпроводена с грабежи, палежи и убийства и от двете страни – от руска и от турска), започват да се изселват в Бесарабия и Крим. Русия от своя страна се стреми да насели тези територии с православни славяни, които смята че ще асимилира по-лесно от татарите – коренното население на завладяното от Екатерина Велика в края на XVIII век Кримско ханство. Прозрял коварния замисъл на руската имперска политика, Георги Раковски предупреждава сънародниците си да не се мамят и да напускат плодородната българска земя, за да заселват пустеещите в Русия земи, защото там ще разберат що е то робство:

„От тях времена, като почна да слабей Турция, русите започнаха често да минуват Дунава и да разоряват бедното ни Отечество. Колкото пъти руските войски са минували Дунава, най-големи опустошения и разорения е претърпяло нашето бедно Отечество...Руските войски, още по-свирепи и по-немиловичиви от турците, опустошавали са лозя, ниви, грабили овце, говеда и горили българските градове и села! А кога са се връщали, или победоносци или победени, карали и отвлечали са насила по няколко хиляди български домородства и заселвали са ги в обширните си пустини! От тях времена се намират чак в Харков-

ската губерния множество заробени българи, които още не са си изгубили съвсем езика; тия са днес крепостни роби, които ги продават притежателите им (спахии) един другиму си като овци и говеда!“

До този момент никой не е разобличавал така директно руската политика спрямо българите, обаче за разлика от мнозина свои съвременници, Раковски не само е много образован и начетен, но и като племенник на капитан Георги Мамарчев знае от първа ръка за злодеянията на руските войски в България и ги припомня на съотечествениците си: *„В 1812 г., кога бяха минали руските войски в България и бяха достигли до Шумен, от една страна, Русия издаде прокламация на български език и възбуждаше българите да станат против турчина, а от друга страна, гореше градищата и селата им и насила прекарваше няколко хиляди челяди през Дунава!... В тех времена са изгорени от русите Разград, Арбанашко велико село, Свищов, Русчук и други много градове и села, които развалини и разсипни още до днес се виждат! Много же старци помнят и проповядват с кървави сълзи тях времена.*

В 1828 г., когато Дибич премина Балкана и достигна до Одрин, пак същото последва. От една страна, подбудиха някои си българи да вземат участие в боя и да се смразят с турци, а от друга – немиловичивите руси си свършиха работата, опустошиха като скакалци тия места, отдето поминаха, отвлякоха пак няколко хиляди домородства българи в пуста си Русия! Множество от тях разорани села в Руманя и от тая страна на Стара планина се още и до днес се виждат в бурен и трънак обрасли!

В 1854 г., пак щом минаха Силистра, не забравиха да издадат прокламация, подписана от Паскевича, и искаха да побуждат българите да се дигнат против турчина, а от друга страна, бяха приготвили и закони,

Български преселници

по които да владеят България, ако черна съдбина бе я покорила тям. Но щом се видяха победени, не забравиха да се ползват от обичайния си лов и тъй отвлякоха пак със себе си тринайсет хиляди домородства в Бесарабия.“

Ето какво пише и Константин Иречек за това бурно време, когато периферните части на Османската империя започват да се откъсват от центъра и постепенно на европейската карта се появяват нови държави:

„Още в самото начало на царуването на Махмуд (1808–1839 г.) руско-сръбският съюз изправил турците пред големи мъчности. Условиеният в тайните статии на Тилзитския мир план за подялба на турските земи между Русия и Франция дълго време безпокоил Портата. Султанът и диванът очаквали най-малко едно съвместно нападение на руси откъм Дунава, на сърби от Шумадия и на френци откъм Далмация. Тоя страх почнал да се оправдава, когато в 1809 г. русите завзели Добруджа, Карагеорги се обърнал към Запад, Херцеговина вдигнала оръжие, а сърби и черногорци си подали ръце на бреговете на Лим.

В 1810 г. казаки навлизали до самата Босна, а сърбите заедно с 3000 руси спечелили една голяма победа на Вар-

варинско поле. На изток руската армия под главното началство на граф Николай Каменски преминала Дунава, превзела Тутракан, завзела с пристъп Пазарджик (Добрич), завладяла по капитулация Силистра и заела Разград. Само Русчук тъй храбро се държал, че руската армия била принудена колкото се може по-скоро да се сконцентрира под стените му; през време на тази операция генерал Ланжерон опожарил Разград и Арнауткьой, а генерал Saint Priest – Свищов.“ Иречек изрежда и някои от разрушените от руските войски български градове и крепости:

„Каменски превзел Никопол, генерал Воронцов – слабо защитения Плевен и по-късно Ловеч... С настъпване на зимата цялата страна освен Никопол, Русчук и Силистра била пак очистена. През тази година русите пробудили много надежди, но оставили подир себе си и много скърби, след като обърнали в куп развалини цял ред богати градове.

Заместникът на Каменски граф Кутузов сринал и очистил спомнатите три български крепости. Лошото му управление във Влашко накарало император Александър да го извика назад и да назначи за генерал-губернатор на дунавските княжества и за главнокомандуващ на южната армия адмирал Чича-

гов. Обаче приготовленията на Наполеон за поход в Русия принудили русите да сключат Букурещкия мир (май 1812 г.), според който те задържали под своя власт Бесарабия до Прут и Дунав, а съюзниците си, сърбите, те предоставили на султановата милост. Сърбите след осемгодишна борба за свобода отново трябвало да се подчинят на турското иго, докато Милош Обренович в 1819 г. отново вдигнал въстаническото знаме и завинаги изгонил турците от страната.“ Отчаянието от разрушените домове и селища, както и щедрите обещания на Русия към българите, че ще получат земя и ще бъдат освободени от данъци и служба във войската за 10 години, примамва много семейства да се изтеглят с руските

войски и да се заселят в Бесарабия и Крим. Българите се задължават да положат клетва за верноподаничество и да декларират, че ще бъдат добри и послушни поданици на Великия господар императора на Русия, както и че никога няма да напускат без височайшето му императорско разрешение границите, нито да встъпват на чужда служба. Последното масово преселване на българи, наречено „Видинско“, през 1860–1861 г. е резултат от споразумение между Русия и Високата порта за преселването на българи от Видинския край в пределите на Южна Русия и размяната им с татарско и черкезко население. На желаещите да се изселят руските власти обещаваха дори безплатен транспорт по река Дунав.

Това именно предизвиква острата реакция на Раковски, който започва открита борба срещу преселническата кампания от страниците на в. „Дунавски лебед“ през май 1861 година:

„Руското правителство, кое досега лъстеше нашите добродушни българи със сякакви лукави и лъжовни обещания, днес вече открива булото си и явно показва убийствената и злобната си политика към тях. То е наумило и труди се с всичките лукави и безчестни средства да разори и опустоши милото ни отечество

България и да уникави нашата народност, самото нам скъпоценно и свято наследство!

Руското правителство с предателски начин е успяло да издействува ферман от Портата, в който му се допуска да преселва българите в своите омразни пустини. От него подкупени безчувствени някои си българи скитат се по бедна България и мамят простодушного народа да се пресели в Русия, като му правят много лъжовни и мечтани обещания!

Във видинската бедна област тия народоубийци са успели да придумат и измамат много челяди и във Видин се е отворила явна канцелария, де ходят тия окаяни българи да се записват за преселение в Русия като им дават и нещо си пари да ги заловят по-добре и като ги заплашват лъжовно чрез подкупниците си и от страна уж на турското правителство, че ако не се преселят в Русия, щат ги пресели после насила в Азия. Лъжа лукава! Само да измамат простаго народа да се пресели.“ Раковски успява да отпечата брошура от 15 страници, в която изобличава руската политика спрямо българите и живеещите на нейна територия народи. Няколко хиляди екземпляра от тази брошура са раздадени на българите във Видинско, за да се предпази населението от заблудите на руската пропаганда. Тя носи заглавие:

ПРЕСЕЛЕНИЕ В РУСИЯ ИЛИ РУСКАТА УБИЙСТВЕНА ПОЛИТИКА ЗА БЪЛГАРИТЕ

Показателно е, че след смъртта на Раковски тази брошура е преиздавана само два пъти (преди 1944, разбира се) – единия път от Захари Стоянов, а другия – от проф. Михаил Арнаудов.

В нея Раковски напомня и някои по-отдавнашни исторически събития:

„Длъжност свята към милото ни Отечество налага ни да открием простодушному народу какво нещо е тая Русия и нейното мъчителско монголско правителство, и какви вечни мъки ги чакат, ако са тия излъжати и идат да влязат в нейните железни нокти.

Послушайте, братя българи, а особено вие от Видинска област!

Русите са били един най-див и най-варварски народ, както са си и досега останали такива в най-голямата си част.

Българите са ги най-напред покръстили, дали са им писменост, Свещеното писание и първото образование. Това е познато беки от целия свят и техните учени го признават. Но какво благодарение са отдали тия на българите за това благоденствие!

Разорили и завладели Волжското им пространство и порусили досущ тамошните българи, като им наложили насила езика си.

До времето Великаго Симеона, Царя Български, южните страни на Русия, които днес назовават Малорусия, са били населени от българи, съставляли са част от Българското обширно царство, но и тия са паднали в руските мъчителски ръце и днес са досущ порусени. Освен историята, коя свидетелствува, техният език, песни и обичаи са още живи доказателства за това. Те още не приемат да се назовават и руси!“

Раковски разобличава и лицемерието и имперските ламтежи на Русия в настоящия момент:

„Всякога проклета Русия, когато е имала бой с Турция, лъгала е бедните простодушни българи, че уж тях иде да освободи! Но нейната цел всякога е била да им разори милото Отечество и да ги преселва малко по малко в земите си. Нейната зловна политика се познава твърде отдавна и от това, щото тя ни в един си договор с Турция нищо добро не е споменала за българи, ако и да е имала най-добри удобства за това. Тя всякога е само своята политика гледала, а собствено за завладетелните си планове е имала грижи, как по-добре да ги приложи в действие. На това тя, освен лукавщини, безбожно е употребявала за оръдие и православната вяра и ползвала се от по-набожните и простодушните българи, които в тях времена са гледали на нея като на един спасител!

Тя най-много е противодействувала, в последните дни, и на нашия свещен за духовенството въпрос и употребявала е всички лукави средства да унищожи това народно искане, та да останат българите пак под гръц-

ко-фенерското духовно робство.“ Той предупреждава наивните българи, че руското робство ще им се види много по-страшно от турското: „Къде отивате вие, мили братя, видински българи! Знайте ли вие Русия каква е? Знайте ли какво робство и вечни мъки ви чакат тамо? Защо се не посъветувахте с ония българи, които са били тамо, да ви разкажат къде и в каква яма искате да се хвърлите? Вие ще бъдете техни вечни роби и те ще ви продават един другиму си като добитък, когато им скимне! О! Какъв срам за вас! Тамо няма оплакване пред никого си; защото от онова място, в което ви заклеят един път, не можете ся помръдна никъде!“

В „Дунавски Лебед“ от август, октомври и ноември 1861 г. Раковски публикува и редица свидетелства на очевидци, в които се разказва за незавидната съдба на преселените в Южна Русия българи.

В крайна сметка „Видинското“ преселение завършва с масово завръщане на българите по родните им места, вкл. и заради неизпълнените обещания от страна на Русия, избухналата епидемия от тиф и лошите условия за живот.

В Русия при тази трета вълна, все пак остават около 800 българи, които не успяват да се върнат, от които една част се преселват в Крим. Българските преселници облагородяват пустеещите земи и създават селища, които и днес удивляват руснаците със здравите си над 100-годишни

къщи и постройки, покрити с типичните турски керемиди. За жалост останали са само къщите и спомените за българите, но не и самите българи, чиято съдба е трагична.

БЕСАРАБСКИТЕ БЪЛГАРИ

Особено големи са преселническите вълни след войните от 1806–1812 и 1828–1829 г., но още преди това – в края на 18 век (1767–1791 г.) в Южна Бесарабия се изселват около 2 000 българи.

През 1806 г. десетки семейства от Шуменско, Тутракан, Балчик, Генерал Тошево, Созопол и други се заселват в днешните бесарабски села Богатое, Джурджулещи, Буарчи, Вулканещи и др.

През 1811–1812 година има нова голяма изселническа вълна от Източна България в Бесарабия. След сключването на Букурещкия мирен договор на 16 май 1812 г. цялата Бесарабия преминава към Русия. През следващите няколко години се забелязва обратното явление. Опитали какво значи руски гнет, много български семейства се връщат обратно в България. В автобиографичната си книга „С точността на прилепи“ не без известна ирония писателят Атанас Славов разказва одисеята на сливения си род: „Дядо Пенчо избягал в свещената земя на големия добър руски император заедно със 17-те хиляди семейства – 105 000 души едно на друго – от нашите краища. Тук още с идването им просветнало, че да си

Одески българи

свободен земеделец в Турция (дето някой хайрсъзин като тебе ще ти дигне по някоя овца) е къде по-добре, отколкото да си безправен мужик в Русия на онези навлечени в дантели барини, дето и с пръст не можеш ги докосна. Стегнала го дядо Пенчо новата робска рубашка така, че очите му изхвъркнали от заслепението му като на настъпена жаба. И – хайде, новороденият Слав на каруцата с кухненските джунджурии и беж, та беж – без спиране назад под Сините камъни!“

Следващата мащабна изселническа вълна от Източна България е през 1829–1830 г., когато Русия отново воюва с Турция.

Ето какво пише Иречек:

„Българите в тази война помогнали на русите много повече, отколкото в предишната. Главен началник на българските доброволци бил капитан Георги Стойков Мамарчев с прякор Буюкли, роден в Котел и отличил се още в 1810 г. като предводител на български чети. Мамарчев мислел, че е настъпил вече желаният ден за освобождението на България и искал да използва руската окупация, за да вдигне въстание. С 500 доброволци отишъл в Котел, гдето искал да вдигне народа на оръжие, да отиде в окупирания от русите гр. Търново и върху развалините на стара България да издигне знамето на свободата.

Българите го посрещнали като освободител и били готови да го последват. Но изведнъж налетели 200 казаци, арестували Мамарчев в Сливен и го откарали в главната квартира. Немного преди това през Котел и Сливен минал и един англичанин, който подтиква българите към въстание, като им обещавал английска помощ; свободна България според него трябвало да се изправи като стена между Русия и Турция. Казаците го преследвали, но той избягал някъде около Търново. Жителите на Сливен и Котел, наскърбени от това, че им пропаднал планът, изпратили при Дибич депутация и молели Мамарчев да бъде освободен и да им се позволи сами със собствени сили да поведат борба с турците за свобода.“

Според някои изследователи тази изселническа вълна наброява между

130 000 – 150 000 души. Изселниците са предимно от Одрин, Бургас, Варна, Стара Загора, Сливен, Ямбол и селата около тях. В Болград се оформят ямболска и сливенска махала. Над сто новозагорски семейства се преселват в днешното бесарабско село Валя Пержа; около хиляда души от ямболското село Маломир стават жители на село Виноградное (Болградски район, Украйна). Понякога преселниците пренасят и името на селото си. Така например, село Кортен има свой брат близък в днешна Молдова, а напусналите ямболското село Чумлекьой (дн. с. Ботево) основават село със същото название (дн. Виноградовка, Одеска област, Украйна).

„В 1821 г. – пише Иречек – в Бесарабия живеели 7735 семейства, 38 023 души. Отначало бесарабските и румънските земевладелци тъкмели да се отнасят с преселниците като с крепостници; обаче още от 1819 г. южноруските колонисти станали свободни под защитата на привилегии. Извънредно бил обичан от бесарабските българи първият „попечител“ на колонистите генерал Иван Инзов, който бащински се отнесъл с тях.“

В Бесарабия българските колонисти основават свои градове, между които Болград и Комрат, а също и много села, наричани и колонии. През 1856 година, по силата на Парижкия мирен договор Бесарабия е разделена на две – югозападните части с Болград, Измаил и Килия са включени в състава на Молдова (от 1861 г. – Румъния), а североизточните с център Комрат остават в Руската империя. През 1858 г. с разрешение на молдовския владетел българинът Никола Богориди е основана Болградската гимназия, която има значително място в развитието на българското образование и култура през Възраждането.

БОЛГРАДСКАТА ГИМНАЗИЯ

Историята на Болградската гимназия е история на величие и драматична борба за съхраняване на българския дух. Още през 1832 г. украинецът Юрий Венелин (Георгий Хуца), известен с историческите си изследвания за българите, предлага на попечителя на българските колонии в Бесара-

бия ген. Иван Инзов идеята Болград да се превърне в център на българската колония със свое средно българско училище и български музей. Тези две предложения на Венелин за жалост не се осъществяват.

Бесарабските българи обаче по свой път стигат до същата идея – за създаване на българска гимназия и започват постъпки пред руското правителство за откриването ѝ в Болград. Кримската война осуетява плановете им, а след нея Болград и още близо 40 селища преминават в територията на васалното на Турция княжество Молдова.

През 1857 г. турският султан назначава за управител на Молдова правнука на Софроний Врачански – княз Никола Богориди. Никола е син на имперския съветник княз Стефан Богориди, голям български патриот дарил своя земя в Цариград за българската черква и активно подпомагал борбата на българите за църковна независимост.

Още в края на същата 1857 г. българските първенци изготвят петиция, подписана от хиляди българи и този т.нар. Мирски приговор е представен на княз Никола Богороди от Панайот Греков и Георги Минчев. В проекта е решен въпросът и за финансирането на гимназията. Точно по това време в Яш, столицата на Молдова, пристига и Георги Раковски. Той е дошъл с мисия – изпратен е от българите в Галац да настоява князът да даде разрешение за откриването на българска печатница. Също като Раковски и Никола Богориди е от Котел, двамата са родени в една и съща година (1821 г.) и са съученици и в Котел, а по-късно и в Коручешменското училище в Цариград.

Раковски се запалва от идеята за българска гимназия и не само ходатайства пред своя приятел княз Богориди за болградската гимназия, но дава и много ценни съвети за създаването ѝ. Князът на Молдова обещава, че ще издаде указ за откриване на гимназия и двамата представители на бесарабските българи си заминават за Болград.

Няколко месеца по-късно, през юни 1858 г. е издаден указ (хрисовул) за откриване на средно учебно заведение в Болград. Указът съдържа

14 параграфа. Гимназията ще се издържа от средствата, получавани като аренда или такси от обществените имоти: таксите от риболова в езерата на Бесарабия, два плавателни моста, пет кръчми и земи под аренда. Средствата, събирани от споменатите обществени имоти, се оказват достатъчни за издръжка на гимназията.

Според Хрисовула целта на гимназията е не само да подготви учители и служители, но ще отвори път на младежите да продължат обучението си в университети. Учебният процес е в две степени: първата е трикласна, а втората е четирикласна. В горния курс на гимназията се изучават седем езика: български, румънски, френски, немски, църковнославянски, латински и старогръцки. Освен това важни учебни дисциплини са: математика, физика, естествена история (биология), космография (астрономия), агрономия, рисуване, а след 1872 г. и предметите гражданско право, хигиена и философия. Всички учебни дисциплини, освен румънски език, се преподават на български или чрез български език за езиковото обучение.

Благодарните бесарабски българи предлагат на Георги Раковски да стане директор на Болградската гимназия. В писмо до него Сава Радулов твърди: „Вашите слова се проповядват като думи свети по целий Болград!“. Раковски е трогнат от предложението, но не може да го приеме по ред обективни и субективни причини.

Първи директор става Сава Радулов.

Назначени са и първите учители: Григорий Петрован по румънски език и отец Михаил Казанакли за преподавател по Закон Божи. На 1 май 1859 г. тържествено е открита и осветена Болградската гимназия, а на 3 май същата година са приети и първите ученици.

ПАВЕЛ ТОДОРОВ-ТЕОДОРОВИЧ

Болградската гимназия е неизменно свързана с името на един от най-образованите български възрожденци – Павел Тодоров, известен повече като Теодорович. Той преподава в нея от 1864 година, а неин директор от 1870 до 1881 г. Негов ученик е Александър Теодоров – Балан, който пише за силното впечатление, което Павел Тодоров оставя у учениците си с ерудицията си.

Павел Тодоров-Теодорович е роден през 1836 г. в гр. Лясковец (на сайта на българите в Украйна, където има много интересни и подробни сведения за него, има и една малка неточност – Павел Тодоров не е от семейството на беден земеделец, напротив. И до днес може да се види църквата в Лясковец, която с все църковния двор е изградена върху част от имота на дядо му).

Като дете той учи първо при поп Стефан Чапкънов в Лясковец, след това отива в прочутото училище на Иван Момчилов в Елена (наречено от Петко Славейков „Даскалоливницата“), а през 1852 постъпва в гимназията в Белград.

През 1856 г. Павел Тодоров превежда и издава пиесата „Многострадална Геновева“, на която има посветена цяла глава в романа „Под игото“ на

Иван Вазов. Както пише и литературоведът проф. Боян Пенев: „Нито едно от преведените драматични произведения преди Освобождението не е било тъй популярно, както Геновева, тази многострадална Геновева, за която са се проливали толкова много сълзи“.

След като завършва Белградската княжеска гимназия, през лятото на 1858 г. Павел Теодорович заминава за Одеса, където няколко седмици живее в една квартира с Георги Раковски, с когото си кореспондират и се знаят отпреди. Година по-късно Павел Тодоров става студент в Историко-филологическия факултет на Московския университет, където негови колеги са: Любен и Петко Каравелови, Марин Дринов, Нешо Бончев, Райко Жинзифов, Константин Миладинов и др.

След като завършва университета, Павел Теодорович се завръща в родния си Лясковец през 1863, за да учителства. Една година по-късно е назначен за учител по латински и гръцки език в горните гимназиални класове на Болградската гимназия, а от 1868 г. вече преподава и български език.

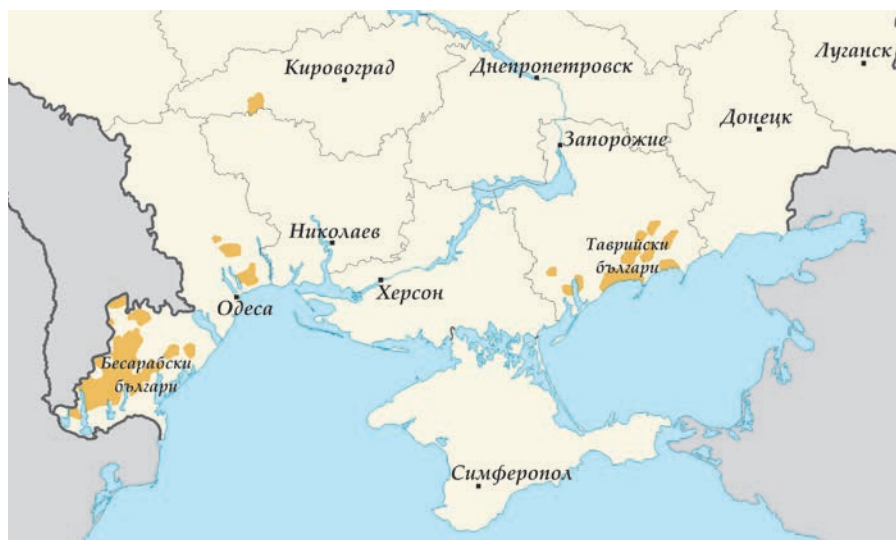
През 1869–70 г. директор на гимназията е румънецът Титус Парву, който се опитва да румънизира Болградската гимназия. Родолубието и добросъвестността на Павел Теодорович отдавна са оценени от болградската общественост и по настояване на Попечителния комитет, румънското просветно министерство издава заповед №12337 от 28 декември 1870 г. за назначаването на Павел Теодорович за директор

Болградската гимназия

Петър Фитов (1848–1908) – кмет на Болград, заедно със съпругата си, с дъщеря си Люба, съпругът ѝ С. Краев и детето им.

на Болградската гимназия. Теодорович успява да привлече в гимназията за учители високообразовани българи, разширява училищната сграда, подобрява битовите условия в пансиона.

През 1872 г. по негова инициатива е създадено Българско ученическо дружество „Събуждане“, за което акад. Александър Теодоров-Балан си спомня: „Аз усещах как расте моето съзнание на българин. Между нас затече една нова струя: тя се насочваше към самообразование и българщина“.

През 1876 г. Павел Теодорович и съпругата му Мария Теодорович събират помощи за пострадалите от потушаването на Априлското въстание българи.

Работата на директор на Болградската гимназия не е лека. Теодорович успешно отбива опитите българската Болградска гимназия да бъде превърната в румънски лицей. За жалост, след 1878 г. „освободителката“ Русия компенсира Румъния със Северна Добруджа, откъсната от България и на свой ред ѝ отнема Бесарабия. Така Болград и българските села наоколо преминават в състава на Русия.

Започва непосилната борба на бесарабските българи и на Павел Теодорович с руските имперски власти за запазване на българския характер на гимназията.

На 12 януари 1879 г. П. Теодорович получава категорична заповед, че гимназията трябва да стане изцяло руска.

На 21 януари граждани и първенци

от българските села правят общо събрание в Болград и решават да отстояват пред руските власти изучаването в гимназията на български език и литература, както и на история на българския народ и Закон Божи, които да се преподават на роден език.

На това искане руските имперски власти отговарят безцеремонно като превръщат Болградската гимназия в осмокласна руска гимназия. Обучението в Болградската гимназия и в училищата на българските села започва само на руски език. Напразни са писмата и прошенията на бесарабските българи до различни инстанции, включително до императора.

Като отчаян израз на своето родолюбие и непоколебимост да не се допуска присвояване и порусяване на гимназията, Попечителният комитет, член на който е директорът, на свое заседание, проведено на 2 февруари 1881 г. решава да закрие подготвителния клас по руски език и да прекрати заплатата на учителите от този клас. В първи клас се въвежда предишната програма на Болградската гимназия.

Тази дръзка постъпка руските имперски власти приемат като бунт и в Болград веднага е изпратен полицейският инспектор Громачевски „да възстанови нарушения ред“. Директорът на гимназията Теодорович е понижен в длъжност „временно управляващ“, а губернаторът издава заповед за следствие срещу членовете на комитета за превишаване на пълномощията си.

Българският министър на просвещаване Иван Гюзелев предлага на Павел Теодорович мястото директор на Варненската мъжка гимназия, но той отказва и остава на поста си, за да се бори с руските власти. Стресът и напрежението в неравната битка той заплаща с най-голямата цена – живота си. Смъртта го отнася на 5 юли 1881 г. Неговото осиротяло семейство се преселва в България, а българското правителство отпуска значителна за времето си пенсия от 720 лева на жената и децата на последния български директор на Болградската гимназия.

На гробището на Болград и днес може да се види старинен каменен кръст, върху който е изсечен надпис: „Тукъ почива прахътъ на Павелъ Теодоровичъ директоръ на Болградската мъжка гимназия. Починалъ на 5 юли 1881 г.“

Бесарабски българи са Александър Малинов, Александър Теодоров – Балан, генерал Колев, Данаил Николаев, Олимпи Панов, Михаил Греков и много други.

БЪЛГАРСКИТЕ ПРЕСЕЛНИЦИ В КРИМ

Българите се заселват в Крим предимно на три вълни. Едни от първите български колонии на полуострова се намират в Севастопол, Евпатория, Симферопол, Балта Чокрак, Стари Крим и района наоколо (наречен Болгарщина), село Кишлав (дн. Курское). На военно-топографската карта от 1842 година Кишлау (името на селото идва от думата „къшла“) е обозначено със 153 селски стопанства.

При официалното преброяване от 1897 г. кримските българи възлизат на 7528 души. В навечерието на Втората световна война, те са вече около 15 хиляди.

Работливи и грижовни стопани, кримските българи оказват съществено влияние върху развитието на земеделието в Крим. Те засаждат лозя, зеленчукови и овощни градини. Градинарските им умения смайват местните хора, които за първи път вкусват ягоди и виждат домати. Впечатляващи са и постиженията им в лозарството, в отглеждането на тютюн, копринени буби и тънкорунни овце. Със собствени средства

българите построяват църкви и начални училища във всяко селище, а грамотността сред българските преселници на полуострова е сравнима с тази на германските, чешките и естонските преселници и е в контраст с неграмотността сред руси, украинци и татари. От средите на кримските българи произлизат не само земеделци, но и учени, лекари, писатели.

Въпреки трудолюбието, любознателността и спестовността обаче, животът им в Русия трудно би могъл да се определи като заможен. Освен това се оказва пълен с драматични и трагични обрати.

Гражданската война в Русия 1918–22 г. се отразява тежко и на българските заселници, макар че те се опитват да останат встрани от нея, приемайки я за вътрешен руски конфликт. Но през 1920–1922 година те страдат от масовия глад, предизвикан от гражданската война, сушата, която съсипе реколтата и от забраните и ограниченията на съветската власт над търговията. През 1929–30 г., когато се извършва насилствената колективизация и т.н. разкулачване, българските земеделци и скотовъдци са едни от най-пострадалите. По-заможните и непокорни от тях са изпратени на заточение. По време на войната на Съветския съюз срещу хитлеристка Германия, българските заселници са изпращани в трудовите батальони. Някои загиват в партизанската война срещу немските окупатори.

Въпреки това през 1944 година Сталин нарежда масови наказателни депортации под претекст, че кримските народи били помагали на германските окупатори. Първи са депортирани кримските татари, а само месец след тях и кримските българи, гърци и арменци.

ТАВРИЙСКИТЕ БЪЛГАРИ

През 1856 г. след приключването на злополучната за Русия Кримска война и по силата на Парижкия мирен договор, Бесарабия е разделена на две – югозападна с център Болград, включена в границите на Молдова и североизточна с център Комрат,

включена в състава на Русия. През 1861 г. над 20 000 българи се преселват от вече румънската част на Молдова в Приазовието и образуват другата българска общност в днешна Украйна – Таврия.

Ето какво пише Стефан Българов в спомените си, отпечатани в списание „Културно единство“ от 1908 г.

„Жестокостта на русите надмина всяка мьяра. Властите забраниха по цяла Таврия гайдата, за да убият всичко българско у нас, да не слушаме своята народна музика, да не играем народните си хора, че да заспим и умрем като народ...“

През първата година посърна цялата Таврида – нигде веселие, нигде радост. Но кипеше душата на народа. И разгаряше се тоя кипез от песнопойките, които тайно ни донасяха бозаджиите наши „вилаятчи“ или „велаклии“, както се наричаха у нас гурбетчиите македонци.

И на лятото – година след руското забраняване на гайдите – стохилядната българска маса от Таврида се сътресе от една вест: гайдарят дядо Видю от село Мъгла се решил да изнесе скритата си гайда и да устрои хоро сред селото! В началото на забраната имаше българи, пребити от бой в участъците, а имаше и заточени като бунтовници. Но дядо Видю от Мъгла – 72 годишен старец, заявил в селската кръчма, че му е останало малко да живее, нека го заточат в Сибир, но той ще порадва за последен път българското сърце със своята звучна гайда, че да го помни народът. В села и паланки заочакваха с трепет уречения от дядо Видю ден.

Пишущият тия редове бях седемгодишно дете. Родителите ми бяха заселени в град Берданск, малко разбирах какво става, но помня как се вълнуваше целият град, как с часове ходеше баща ми мълчалив и строг, как накрая реши, че ще иде... И една заран ние, баща ми и аз, се понесохме на талига за село Мъгла. То беше на 40 километра от нашия град, но ние отидохме да чуем гайда... Не бяхме само ние: хиляден народ от всички страни бързаше към Мъгла... Няма

Димитър Греков

да забравя този ден. Сред море от народ, от разплакан народ, дядо Видю наду гайдата си и часове свиря, па и плака. Моят татко стискаше ръката ми и на няколко пъти през деня ми каза: „Добре слушай, синко, ние сме българи и само ние свирим на гайда. Но вече и нея не дават. Добре слушай, че надали ще я чуеш друг път в живота си.“

Авторът на тези спомени, Стефан Българов, става математик и журналист, а по-късно се преселва в България.

За жалост съдбата на повечето от потомците на таврийските българи е много трагична. Едни измират от масовия глад през 1921–1922, други страдат от „разкулачването“ и са изпратени на заточение през 1929 година, а оцелелите след Втората световна война са депортирани в Сибир. През 1942 година близо две хиляди таврийски българи успяват да се завърнат в родната си България, където получават подслон и препитание, но само две години по-късно – след съветската окупация на България през 1944 година, по искане на Сталин, те са арестувани от комунистическите власти и безмилостно предадени на съветските. Част от тях са натоварени на шлепове и ... издавени. Друга част са изпратени в Сибир, откъдето не се завръща никой. От голямата някога 60-хилядна колония днес са оцелели единици.

Даниела Горчева

Използвана литература:

1. Георги РАКОВСКИ. Преселение в Русия или руската убийствена политика за българите. София, 1922
2. Константин ИРЕЧЕК. История на българите.
3. Атанас СЛАВОВ. С точността на прилепи. Изд. Български писател. София, 1992 г.
4. Информационен портал на българите в Украйна
5. Светлозар ВАСИЛЕВ. Съвременна поезия на бесарабските българи. Литернет

Велико Търново

Някогашната средновековна българска столица грабва посетителя от пръв поглед със стръмните си хълмове край причудливите завои на Янтра, пленява с къщите си – накацали една върху друга, като че ли на всяка от тях природата е определила точното място. През периода XII–XIV в. градът се издига до славата на „втори Константинопол“, а по своята площ и численост се е смятал за един от най-големите в европейския югоизток.

СРЕДНОВЕКОВНИЯТ ГРАД

Ценни сведения за миналото на града се съдържат в хрониките на византийските летописци Никита Хониат и Георги Акрополит, на средновековните български книжовници – Патриарх Евтимий, Григорий Цамблак, както и на чуждестранните пътешественици и изследователи – Феликс Каниц, Константин Иречек, Карел Шкорпил и др. През втората половина на XIX в. българските интеллектуалци Г. С. Раковски, П. Р. Славеиков, Марин Дринов, Васил Друмев и др. събират сведения и проучват запазените средновековни исторически паметници.

За произхода на името на града има три предположения: от латинските думи *tres naves* – три кораба (хълмовете Трапезица, Царевец и Момина крепост); от латинската дума *turris* – кула, поради големия брой кули; най-правдоподобната версия – от славянската дума „терн“ или „трън“, което с годините се развива в Тернов, Трънов, Търнов, Търновград. Градът е наследник на хилядолетна праисторическа, тракийска и антична култура. По време на ранновизантийската епоха (IV – VII в.) възниква укрепеното трихълмие Трапезица, Царевец и Момина крепост. На Царевец се появява славянско селище

и по-късно влиза в пределите на Първата българска държава. През 1185 г. градът става център на въстанието на братята Петър и Асен, което е обявено при освещаването на църквата „Св. Димитър“. За повече от два века Търновград става столица и център на политическия, духовния, икономическия и културния живот на възстановената българска държава. Съвременниците са го наричали „втори Константинопол“, „трети Рим“. Градът е имал оживени търговски връзки с градовете републики Генуа, Венеция, Дубровник и др.

След възстановяването на Второто българско царство историческият хълм Царевец се превръща в основната крепост на града. Там са изградени Царският дворец и Патриаршията – двете главни институции за това време. Резиденцията на българските патриарси се издига на най-високото място на хълма. Патриаршеската църква е възстановена през 1981 г. в чест на 1300 г. от създаването на българската държава. Царевец бил гъсто застроен – при археологическите проучвания са открити основите на повече от 370 жилищни и стопански постройки, 22 църкви и 4 манастирски комплекса. Близко до Царевец се намирал кварталът на чуждестранните търговци.

Хълмът е бил защитен от крепостна стена дълга 2 км. В крепостта е можело да се влезе през три входа. Една от забележителностите на Царевец е Балдуиновата кула, в която е бил затворен и намерил смъртта си латинският император Балдуин Фландърски, пленен от цар Калоян след битката при Одрин през 1205 г. В края на XIII в. при тази кула бил изграден един от градските манастири. Хълмът Трапезица е втората крепост на вътрешния град. Намира се на десния бряг на р. Янтра. За името на хълма има две предположения – че произлиза от думата „трапеза“ или от „трапец“, тъй като формата на платото е трапецовидна. Многобройните църкви на хълма свидетелстват, че и тук са живеели боляри и висши духовници. Когато през 1195 г. цар Асен I пренесъл от Средец във Велико Търново мощите на св. Иван Рилски, те били поставени в специално построена църква на Трапезица. В подножието на Царевец и Трапезица, от двете страни на р. Янтра още по времето на първите Асеновци е имало обособен квартал, днешната Асенова махала. Там и до днес са запазени църквите „Св. Димитър Солунски“, „Св. Четиридесет мъченици“ (построена от Иван Асен II в чест на победата на българите при Клокот-

ница), „Св. Св. Петър и Павел“ и др.

ЕВТИМИЕВА КНИЖОВНА ШКОЛА

През XIII – XIV в. в Търново се оформя прочутата Евтимиева книжовна школа, певческата школа на Йоан Кукузел, Търновската живописна и архитектурна школа. Това е вторият „златен век“ на българската култура. Малкото оцелели паметници от този период са Лондонското четвороевангелие на цар Иван Александър (1356 г.) с 366 превъзходни миниатюри, Манасиевата хроника, Томичовия псалтир, стенописите в Бояна, Земен и Иваново, църквите в Търново и Несебър. Те са свидетелства за съществуването на забележителна и богата предренесансова култура. На 17 юли 1393 г. след тримесечна обсада столицата Търново е превзета от османските турци. Дворците и храмовете са ограбени, най-видните български боляри избити, а духовният водач и организатор на защитата на столицата, последният български патриарх Евтимий – изпратен на заточение. Неговите ученици Григорий Цамблак, Киприан и Константин Костенечки пренасят част от спасените книги и заветите на Евтимиевата школа в съседни страни – Сърбия, Молдавия и Русия. По време на турското владичество вечният град запазва жив спомена за величието на българската държава. За това „говорят“ Първото (1598 г.) и Второто Търновско въстание (1686 г.), Велчовата завера (1835 г.), въстанието на Капитан дядо Никола (1856 г.). По време на подготовката на Априлското въстание Търново става център на Първи революционен окръг.

РАЗХОДКА ИЗ ВЪЗРОЖДЕНСКИЯ КОМПЛЕКС

През XIX в. градът се издига като значим икономически център с развити занаяти – абаджийство, кожухарство, златарство. Откриват се първите фабрики за коприна, спирт, оцет, хартия, сапун. Много от търновските търговци държат кантори в Манчестър, Лайпциг, Виена, Букурещ, Брашов, Браила, Одеса, Москва, Цариград и водят оживена търговия в границите на империята и Европа. Затова наричат града „сухо пристанище“, а поради неповторимата си красота и оригинална архитектура, дело на Кольо Фичето, съвременниците му го наричат Малък Цариград.

През 60-те и 70-те години на XIX в. се оформя т. нар. Самоводска чаршия – две улици с търговски и занаятчийски дюкяни, работилници и ханове. Комплексът се състои от реставрирани възрожденски или следсвобожденски къщи от края на XIX в. с характерния стръмен терен. Част от ансамбъла на възрожденския град са **Къщата с маймунката** (построена от Кольо Фичето. В средата е поставена върху колонка седяща маймунка с плоча с надпис), **Ханът на хаджи Николи**, известен търновски търговец и активен участник в борбата за църковна независимост (дело на майстор Кольо Фичето), **Сарафкината къща**, построена за търновския търговец Димо Сарафина. По-късно тя служи за жилище на Кюстендилския владика, увеселителен салон на белогвардейците и др. През 1981 г. къщата е предадена на Регионален исторически музей – Велико Търново.

Една от най-живописните улици на възрожденския град, с много реставрирани стари къщи е улица „Гурко“, символ на романтиката и красотата. Къщите са „накачали“ една върху друга и гледат към лъкатушешката Янтра, на която е разположен градът. Няма друго място, където природата и архитектурната традиция да се сливат по толкова удивителен начин. Музеят „Възраждане и Учредително събрание“ съхранява редица уникални експонати – икони и дърворезби на Тревненската живописна школа, иконите на Станислав Доспевски, на възпитаника на Мюнхенската школа Николай Павлович; фермана за независимата българска църква, издаден на 28.02.1870 г., снимките на Васил Левски (с автограф), на Христо Ботев и семейството му, експозиция за живота на Стефан Стамболов. Сградата е дело на Кольо Фичето и е свързана с редица исторически събития. Тук от 10 февруари до 16 април 1879 г., съгласно Берлинския договор, заседава Първият български парламент, който изработва Търновската конституция.

Най-голямата атракция представлява аудио-визуалният спектакъл „Звук и светлина“. Първото шоу е през 1985 г. в чест на 800-та годишнина от въстанието на Асен и Петър. Цялото шоу се „дирижира“ от компютър. Средновековната крепост разтваря вратите си, хълмовете на Царевец „оживяват“ и на фона на драматична музика, разноцветни светлини, лазери и църковни камбани разказват историята на Второто Българско царство.

Красимира Мархалева

Крепостта Царевец

Велико Търново – улица „Гурко“

В преследване на успеха

Христо Шопов на 50 години

Христо Шопов защити своята амбиция. Редактирайки известната реклама можем да кажем уверено: „Преди в България, а сега и по света“. Вглеждайки се внимателно в житейския и творческия му път, ще установим, че е логично точно той да е актьорът, утвърдил се дръзко и категорично и в родното, и в западното кино.

Явно Христо Шопов е бил белязан от съдбата. Знам, че артистичните му способности са наследени. Той никога не е забравял, но и не е парадирал. че е син на големия Наум Шопов. Роден на 4 януари 1964 г. в София, Христо Шопов завършва класа на Елка Михайлова във ВИТИЗ през 1987 г. Веднага започва работа в театър „София“. Демонстрира запомнящи се изяви в „Скок в леглото“ (1992) и „Играта на челик“ (1994), като най-добрите страни на драматичния си талант разкрива в дует с баща си в камерната постановка „Контракт“ (1992) и при аудиопредставянето на романа на Константин Кацаров „Мутра“ през 2006 г.

Неговата цел обаче е кариерата в киното. Шопов е от тези звезди, които не обичат обвързване с конкретен театър и целят преимуществено работата пред камерата.

Още като студент Христо Шопов е забелязан първо от Веселина Геринска, която го взема за ролята на Пламен в „Дишай, човече!“ през 1981 г., а след това и от реформатора на българския театър Иван Добчев, предложил му важната роля на нелегалния в своя кинодебют „За госпожата и нейната мъжка компания“ (1984). Срещата

с Добчев е значаеща за съдбата на актьора.

Изключително важно и знаково е участието му в тийнейджърския хит на Иван Андонов „Вчера“ (1987), в който с много хъс, непосредствена убедителност и мъжкарски чар изгради образа

на бунтаря Иван „Вчера“ се оказва не само най-гледаният филм на годината, но и манифестът на нашата младежка контестация, появил се близо 20 години след западния оригинал, с който ние посрещнахме българската перестройка.

Христо Шопов има щастието да участва в още три култови родни филми – „Маргарит и Маргарита“, на Николай Волев, 1988, „Очите плачат различно“, на Александър Раковски, 1989 и „Индиански игри“, 1990 на Иван Андонов. В първия чрез героя си Маргарит отрече категорично фалша на прогнияния реален социализъм.

Във втория Шопов влезе в кожата на объркания и уязвим шофьор Васил Колев, познал за пръв път клопките на любовта, а в третия създаде образа на Борис, попаднал в абсурдната среда на ритуали, заклинания и кървав инцест, с който българското кино смело каза „Да“ на настъпващата демокрация.

Логично бе в периода на малокартинието, продължил близо десетилетие, Христо да се снима по-рядко и не винаги в качествени проекти. Все пак в този период той работи с Людмил Тодоров в „Любовното лято на един лъохман“ (1990), с Красимир Крумов

в „Мълчанието“ (1991), с Дочо Боджаков в „Кръговрат“ (1993), снима се и в екстравагантно-осъвремененият музикъл на Хачо Бояджиев „Братът на бай Ганьо Балкански“ (1996), без да забравяме усилията му да стане звезда на родния екшън в тв поредица „Големата ченгеджийница“ (1992–1995), в която беше печеното ченге Сашо, борещо се хладнокръвно и смело с корупцията и престъпността у нас. В тези години Шопов пробва късмета си в рекламата и регистрира първите си участия в чуждестранни продукции. Те бяха епизодични изяви в италиански („Берлин '39“, 1993, реж. Серджо Солима, „Наследството на инспектор Катани“, 1995, реж. Луиджи Пирели) и българо-руски филми („Дон Кихот се завръща“, 1997, Анхел). След първите изяви в чуждоезикови филми най-после дойде и по-значимото предложение – „Сивата зона“ (2001) на Тим Блейк Нилсен. Това вече бе стойностна американска драма (на „Ню имидж“), снимана у нас. Разбира се, филмът „Сивата зона“ нямаше звездната слава на „Списъкът на Шиндлер“ (1993) на Спилбърг, но се сдоби с официална премиера и разпространение в САЩ и до голяма степен се оказа съдбоносен за срещата с големия Мел Гибсън.

Снимането на „Сивата зона“ съвпадна с оживлението в българското кинопроизводство, което обаче се оказало непродуктивно за Христо Шопов. Той прие да участва в непрестижни комедии („Коледата е възможна“, 2001, реж. Християн Ночев, Красимир) и объркани екшън-мелодрами („Най-важните неща“, 2001 на Иван Андонов, където беше неузнаваем като карикатурния бодигард Гаврил), преди да получи главната роля на психиатъра Иван в амбициозната драматична дисекция на напрегнатия ни делник в „Следвай

ме“ (2004) на Дочо Боджаков. През 2000–2004 г. осъществи задължителното чиракуване в евтините екшъни на „Ню имидж“, предназначени за непретенциозния видеопазар и дело на световно неизвестни занаятчии, докато дочака звездния си час. Той настъпи през 2003 г. с поканата на Мел Гибсън да играе Пилат Понтийски в неговата версия на последните часове от живота на Спасителя „Страстите Христови“.

Христо Шопов получи третата важна роля в драмата на Гибсън и в една по същество статична интерпретация на арамейски език успя с едри шрихи и сдържан психологизъм да очертае драмата на римския прокуратор, комуто историята отрежда не само жена му да стане последователка на християнството, но и самият той да вземе най-неблагодарното за две хилядолетия напред решение, прашайки Христос (Джим Кавийзъл) на Голгота. Каквито и възражения да имаме към лентата и режисьорската концепция, е невъзможно да отречем потресаващото й емоционално въздействие, стабилната постановъчна работа и хомогенния актьорски ансамбъл, в който блести и Христо Шопов. А че работата му е била оценена по достойнство личи и от факта, че през 2006 г. Джулио Басе го кани да играе отново Пилат в драмата си „Разследването“! След демонстрираните от него възможности го очаква плодотворна кариера на качествен поддържащ актьор. Доказателството е включването му в екипа на „Аз съм Дейвид“ (2003) на Пол Файг (чрез който получи ролята на Пилат), където игра офицер от български концлагер и бе в листата на звездите, редом до Джоан

Плаурайт – Софи, в сериала на Лионе Лампучи „Бягството на невинните“ (2004), създавайки смразяващия образ на капитан Нийдер, изявата му като Мацаний в „Спартак“ (2004) на Робърт Дорнхелм, партньорството му като Куин на Лоренцо Ламас в „Островът на грабливите птици“ (2004), на Станли Айзъкс, дуетът му с Параскева Джукелова като Казман в „Сако и Венцети“ (2005) на Фабрицио Коста, както и възловата му и много убедителна роля на злодея Исман в иначе спорния епос на братя Тавиани „Фермата на чукулите“ (2007).

И това не е всичко – Христо Шопов се снима при Джакомо Батиато в „Резолюция № 819“ (2008) и Андреа Порпорати в „Крилата“ (2008), в „Представление под команда“ (2009) на Долф Лундгрен и „Фалшивата самоличност“ (2010) на Денис Димитър партнира на популярните екшън звезди Долф Лундгрен и Вал Килмър, в „Барбароса“ (2009) на Ренцо Мартинели получава възловата роля на архиепископа Райнхалд фон Дасел, във „Фаворитът – 3“ (2010) на Айзък Флорентин е офицерът – злодей Кус, докато в „Лов на дребни хищници“ (2010) на Цветодар Марков като Чакъра маркира завръщането си в българското кино.

В „Love.net“ (2011) е великолепен като хирурга Филип Богатев, в „Операция „Шменти капели“ (2011) демонстрира удивителен комедиен талант като Любев, в римейка на „Генерал Дела Ровере“ (2011) на Карло Карлей е отново убедителен в дежурната си изява на немския полковник Мюлер, в „Завръщане в страната на мечтите“ (2012) на Марк Уиндън поема полята на Константин, във „Варава“ (2013) на Роджър

Йънг е Кедър, за да ни завладее като Марков в амбициозния филм на Георги Балабанов по сценарий на Жан – Клод Кариер „Досието „Петров“ (2013), като психолога Алексиев в тв поредица „Къде е Маги?“ (2012) на Петър Вълчанов и Зорница София, като Йордан Вълчев в другия популярен тв сериал „Дървото на живота“ (2013) на Тодор Чапкънов.

С него той снима и хорора „Убежището“ (2013), а в поредицата „Четвъртата власт“ (2013) на Стоян Радев и Димитър Коцев – Шошо се превъплъщава в образа на шефа на Бюрото на национално следствие Павел Троянов. Така след 30 години усилия Христо Шопов осъществи своята амбиция. В следващите десетилетия го очакват нови предизвикателства и още по-амбициозни и значими кинопроекти. По дългия път на личното осъществяване.

Наградите не закъсняват – на 15 май 2012 г. на филмовия фестивал на Югоизточна Европа получава заслужено наградата за най – добра мъжка роля за превъплъщението си като доктор Филип Богатев в Love.net.

А дали осъзнаваме, че той е наше национално богатство и че заслужава да носи качествения щемпъл „Славата на България“ (по заглавието на един от важните му филми на режисьора Васил Барков от 2004 г.) е отделен въпрос. Който не касае самия актьор, а нас – неговите почитатели и критици, за които осмислянето на феномена Христо Шопов си остава ако не български комплекс, то задача с много неизвестни, чието успешно решаване е цел на обозримото бъдеще.

Борислав Гърдев

Като Пилат Понтийски в суперпродукцията на Мел Гибсън „Страстите Христови“

„Вчера“ 1987 г.

Българите в Бесарабия не искат да бъдат спасявани

Имат нужда от подкрепа и разбиране

Райна Маджукова

„Нет, и не под чуждым небосводом,
И не под защитой чуждых крыл,-
Я была тогда с моим народом,
Там, где мой народ, к несчастью, был.“
Анна Ахматова, „Реквием“

Този епиграф на Анна Ахматова към поемата ѝ „Реквием“ ми се върти в главата през последните дни и не ми дава мира. Защото аз, родената в Бесарабия, осъществила преди 25 години мечтата на поколения бесарабски българи да се завърнат в България и оттогава от тогава разпъната на кръст между старата и новата си родина, днес не съм там. Не съм в моята изгаряща в огъня на неизвестността и несигурността Бесарабия. Не съм с народа си. Лутам се – физически и емоционално – между българите в Бесарабия, разделени в мненията и оценките си за случващото се в Украйна, и българите в България с техните често първосигнални и прибързани изводи по повод същите тези мнения и оценки... Ако бях в Украйна, със сигурност щях да съм някъде по барикадите. Но не съм там, тук съм. И боледувам всяко неграмотно изказване на български политик, всеки повърхностен и плиткоумен анализ на полито-

лозите, всеки претрупан репортаж, манипулативен коментар или откровено спекулативно използване на темата в медиите. Защото вече почти половин година, откакто трае кризата в Украйна, темата за българите в тази страна присъства в медийното говорене епизодично, а оценките и коментарите никак не биха могли да се нарекат задълбочени и обективни. Преди двадесет години това невежество би могло да бъде оправдано с липса на достоверна информация и липса на източници за такава. Но в епохата на модерните технологии можем да говорим единствено за липса на истински интерес и желание да вникнеш в същността на нещата. В резултат от всичко това днес България или гледа на събитията в Украйна като на поредната „гореща точка“, без изобщо да взема под внимание близо 350 хиляди сънародници там, или – в зависимост кой какво гледа и слуша – набързо залепя етикета „бесарабските българи са проруски настроени“ или „бесарабските българи са против Европейския съюз“ (или какъвто и да е друг), без изобщо да си дава сметка за два много съществени момента. Първо, че най-малкото несериозно е да очакваш една много-хилядна общност да е на едно мнение по който и да е въпрос. И второ, за многопластовите исторически и психологически фактори, които оказват влияние върху формирането на такова мнение в общността на българите в Украйна. И ако отчитането на първото е въпрос на интелигентност, то за второто е необходим един поне общ поглед върху историята на бесарабските българи и днешната им ситуация в съвременна Украйна. Именно това ще се опитам да направя в следващите редове, с което ми се иска да бъде полезна на народа си. След като не мога да бъда с него там...

Коментирайки териториалната цялост на Украйна непрекъснато слушаме за това, коя нейна част колко време къде е била и, съответно, коя страна има или няма право да претендира за нея. С историко-географската област Бесарабия нещата са къде по сложни. За 200 години, откакто сънародниците ни са там, те **девет пъти са били хвърляни в различни държави.**

Първо от преселването си до 1856 година, когато Парижкият мирен договор ги „преотстъпва“ на Княжество Молдова. Тъкмо са се установили на руска земя, свикнали са с руското управление, с администрацията, дори с езика и изведнъж се озовават в друга държава – с друг език, с други правила. През 1878 година, годината на Освобождението на България, отново ги връщат в Русия, но това вече не е същата Русия, в която са се заселили половин век преди това. И трябва отново да се пренастройват. В началото на бурния XX век българите в Бесарабия също са увлечени във водовъртежа на събитията. И докато 1917 г. повежда Русия по един нов исторически път, българите в Южна Бесарабия биват запратени от безмилостната политическа ракета обратно в Румъния: в края на Първата световна война Бесарабия се обявява за независима, след което е присъединена към Румъния. Поредният „румънски период“ в историята на бесарабските българи продължава 22 години и все още се помни от поколенията, но за това ще стане дума по-късно. След сключването на Германско-съветския пакт „Рибентроп-Молотов“ през юни 1940 г. съветски войски навлизат в Бесарабия и завземат териториите около град Измаил, обаче този първи „съветски период“ в историята им трае едва една година – на 22 юли 1941 г. Бесарабия отново попада под румънски контрол почти до края на войната. Годината 1944-та бележи „окончателното“ ѝ влизане

в границите на СССР. През 1991 г. в резултат на разпадането на Съветския съюз земите на тази историко-географска област за пореден път се озовават в нови държави – този път в новообособилите се като суверенни Украйна и Молдова. Как мислите се чувстват потомците им днес, на прага на тази напълно реална възможност за пореден път да се събудят в друга държава. И в коя? Впрочем, на част от тях това вече им се е случило – на българите в Крим. Десетки семейства, чиито роднини са в Бесарабия или Таврия вече са в друга държава, в Русия, и трябва да ходят на гости на близките си „в чужбина“...

Не е лесен и отговорът на въпроса в коя страна е „по-добре да се събудиш“. Защото, от една страна, **не може да се зачеркне генетично заложената любов към Русия.**

Едва през последните години, и само малцина от нас – тези, които по една или друга причина се задълбочават в историческата наука – научаваме, че Русия може би не само от човеко-християнолюбиви чувства ни е поканила на тези земи, в степите на Бесарабия, че е преследвала свои политически и стратегически цели. За огромна част от населението на Бесарабия Русия е била и остава страната, която ни е спасила от турско иго, дала ни е възможност да се развиваме свободно. Закърмени сме с тази любов до такава степен, че на преобладаващата част от населението това пречи да види разликата между царска Русия и „империята“ на Путин. А те наистина нямат нищо общо помежду си, освен името. А това не трябва да се пренебрегва. От друга страна, неоспорим факт е, че **бесарабските българи са били винаги лоялни към държавата, в която живеят**, а те вече 20 години живеят в Украйна. Това е едно цяло поколение, родено и отраснало със символиката на една друга държава. Това е поколение мъже, ходили в казарма и полагали клетва пред държавата Украйна. Могат ли просто така да се зачеркнат тези 20 години? Могат ли да си кажат: „Нас Русия ни е освободила, спасила, искаме да сме в Русия“?..

И ако за голямата част на страната „възможностите за избор“ са Русия или Украйна, то над Бесарабия като дамоклев меч виси **патологичният**

На Шестия национален събор на българите в Украйна, 2013 г.

страх от това да „дойде“ Румъния, от това, че – „...сега като е тръгнала да се разсипва Украйна, нас ще ни прибере Румъния“. Тази мисъл всява страх и ужас, защото все още има живи хора, които си спомнят наказанията и издевателствата на румънските власти с цел езикова и национална асимилация... Всеки от нас е слушал разказите на баби и дядовци за „жандарите“ и „чокоите“, които са смятали българите за хора втора ръка, за боя с лозови пръчки, поставянето на колена върху царевични зърна, боцкането на езици с игла – само за една българска дума! Това е живо в паметта на хората, този страх замъглява разума и – също както в случая с „тази“ и „онази Русия – не им позволява да си дадат сметка, че кралска Румъния все пак не е днешната европейска страна...

До тук с историята, макар че само това да беше, пак не е лесно при това наслояване да отсееш предубежденията и да погледнеш на нещата реално. Но тук се прибавят и редица съвременни фактори, които правят ситуацията още по-объркана. Нека започнем с най-важното – **информационната война.**

Бесарабските българи в районите и селата на Одеска област имат интернет, но не е толкова масов, както в големите градове. За мнозинството от населението основен източник на информация си остава телевизията. Не е тайна, че населението в тази част на страната е предимно рускоговорящо и съответно предпочита да гледа руските канали или украинските такива, излъчващи на руски език. В съвсем близкото минало, когато основното, което се гледаше по телевизията,

бяха сериалите, това не беше никакъв проблем. Проблемът възникна, когато новините започнаха да дават полярно различни гледни точки. Настъпи объркване. И за да усложни още повече ситуацията, кабелните оператори на много места в Бесарабия спряха руските телевизии, което предизвиква обратен ефект – защото както е известно, всяко забранено нещо предизвиква по-голям интерес. Така че информационната война продължава и това по никакъв начин не помага на населението (и на българите в частност) да се ориентират в обстановката. Впрочем, спирането на руските телевизионни канали е само една, при това далеч не най-тежката грешка на украинските власти. Истината е, че **украинското правителство изглежда абсолютно безсилно да се справи със ситуацията.**

Още веднага след формирането си, то не само не предприе никакви действия да консолидира раздираната от противоречия нация, но напротив, започна с реваншизъм и направи поредица от абсолютно грешни стъпки, като например опит за отмяна на Закона за регионалните езици. Това предизвика остра реакция при малцинствата в страната и създаде хранителна среда за страха от насилствена украинизация. Съвършено безсмислена беше и акцията за събарянето на паметници в цялата страна. Тук ще си позволя да разкажа почти анекдотичната история за това как българи, гагаузи, албанци от Болград и околните села три нощи подред охранявали паметника на Ленин в града, защото се чуло, че „някакви си щели да идват да го събарят“. Когато

Райна Маджукова със своето бесарабско семейство

ги попитали: – „Че за какво ви е да го пазите, да не сте комунисти?“ – отговорът е бил: – „Не сме! Но паметникът си е наш. Ако искаме – сами ще го съборим, няма защо чужди да се разпореждат в нашия град!“...

Споделих тази история за да се разбере, че в Бесарабия, където от векове мирно съжителстват десетки националности, няма място за размирици на етническа почва. Но има силна воля да „браниш своето“. Убедена съм, че Бесарабия доколкото може ще се противопоставя на изкуствено разпалване на вражди – независимо дали опитите ще бъдат правени от проруски или от крайни националистически украински сили, символ на които и „притча во езицех“ стана т.нар. „Правый сектор“. С две думи, това, което наблюдавам като реакция от страна на украинските власти на ескалацията на напрежението в различни точки на страната, никак не изглежда оптимистично. Дали е безсилие или действително е изпълнение на нечия предплатена поръчка, не мога да съдя. Факт е, че населението няма доверие на собственото си **правителство и това е най-мекият израз, който мога да използвам в случая. И накрая, но не на последно място идва очакваният въпрос: „Де е България?“...**

Къде е „прародината“, „старата родина“, „родината-майка“ България?.. Когато в едно от предаванията на тази тема зададох въпроса на един българин

от Болград, отговорът му едва не ме разплака в ефир. „България е в сърцата ни“, – каза спокойно и без никакъв патос 35-годишният мъж. И с думите си разкри какво всъщност искат от България бесарабските българи в този тежък за тях момент. Искат да знаят, че България е зад тях, че могат да разчитат на нея – само толкова. Но получават ли го? И тук отново трябва да се върнем към въпроса за информацията. Какво е отношението на България – държавата и обществото – към случващото се в Украйна сънародниците ни могат да научават само по интернет, а както казах по-горе, такива са малцина. При това основен източник са социалните мрежи, където, както знаем, информацията е много субективна, пречупена през погледа и личните пристрастия на всеки от пишещите. Но дори и така, тези, които все пак имат информация, не виждат ангажираността, съпричастността, която очакват. Информацията, че външният министър на България, заедно с колегите си от Словакия и Унгария реагирала остро на заявлението за отмяна на Закона за регионалните езици, която реакция в крайна сметка е имала решаващо значение, – дори тази информация не е получила нужното разпространение сред българите в Украйна. За сметка на това обаче съобщението на пресцентъра на МВНР, че „в Одеса няма пострадали български граждани“ (при положение, че има вероятност за пострадали българи, включително

и сред изгорелите в Дома на профсъюзите!), както и заявлението на външния ни министър, който очаквал „да се предприемат спешни действия безредиците и насилието от вчера да не се разпространят и в други градове в областта, защото това би означавало да се дестабилизира регионът и да засегне този път и районите, населени в най-голяма степен с български граждани“, разпространени в интернет, се възприемат в Бесарабия с болка и недоумение... Хората си задават въпроса – „Ще ни защити ли България при нужда“ и не виждат предпоставки за положителен отговор. Напротив, именно през последните месеци се усложни процедурата за придобиване на българско гражданство, което е поне някакъв успокояващ фактор. Тези, които имат български паспорти, се чувстват малко или много защитени. Държа дебело да подчертая, че **няма опасност от бежански поток на бесарабски българи** към България, с който спекулират редица медии. Нещо повече, дори напливът за подаване за документи за българско гражданство не се е увеличил драстично през последните месеци. Просто хората, които вече са го получили, си казват: „Аз си имам български паспорт. Ако не дай си Боже, тук стане страшно, аз имам къде да се прибера“. Но пък тези, които искат да го придобият, недоумяват как може именно сега да се създават пречки. Изглежда жестоко и нечовешко...

Българите в Бесарабия нямат нужда да бъдат спасявани. Поне засега. Те имат нужда от рабиране и подкрепа. Но осезаеми, такива, че да се виждат от всички.

И така. Имаме тежка историческа, „наследственост“ от една страна, пълно объркване на приоритетите в съвременна Украйна – от друга, липса на обективна информация, измествана от активна пропаганда и всяващи паника слухове – от трета. И като тежка черна точка над украинското i – отсъствието на фактора България. Всичко това взето заедно прави ситуацията с българите в Украйна много тежка психологически и емоционално. Затова най-малкото можем да се опитаме да разбираме тези хора, а не да им лепим етикети.

Райна Маджукова

ГОЛЕМИ НАВОДНЕНИЯ ЗАЛЯХА ИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ НА 19, 20 И 21 ЮНИ. НАЙ-ГОЛЕМИ СА ЩЕТИТЕ ВЪВ ВАРНА, КЪДЕТО ЗАГИНАХА 12 ДУШИ.

Потопът е най-опустошителен във варненския квартал „Аспарухово“. Разрушени са 200 къщи. Много коли са отнесени, под вода и тиня са цели улици. В някои райони на града е нарушено електроснабдяването. „Трагедията е огромна. Аз съм на улицата в квартал Аспарухово. Тук няма улица, няма къщи, има струпани една върху друга коли“, заявява кметът на Варна Иван Портних. Една жертва има в Добрич. Наводненията не пожалиха и курортите Албена и Кранево. В Централна България е засегнат град Килифарево. Водната стихия помете и бургаския манастир „Св. Богородица“. На 21 юни президентът Росен Плевнелиев и европейският комисар за международно сътрудничество, хуманитарна помощ и реакции при кризи Кристилина Георгиева пристигнаха във Варна. Георгиева заяви, че е получила уверения от Европейската комисия за отпускане на средства за справяне с щетите от бедствието в Североизточна България.

Еврокомисарят К.Георгиева в Аспарухово

Варна – кв. „Аспарухово“, 19 юни 2014 г.

РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗБОРИТЕ ЗА ЕВРОЕЙСКИ ПАРЛАМЕНТ, ПРОВЕДЕНИ НА 25 МАЙ, НА БАЗА 100% ОБРАБОТЕНИ ПРОТОКОЛИ ОТ ЦИК СА: ГЕРБ – 30,40% (С ТОЧНОСТ 30,396%), БСП – 18,94% (С ТОЧНОСТ 18,937%), ДПС – 17,26%, БЪЛГАРИЯ БЕЗ ЦЕНЗУРА – 10,66%, РЕФОРМАТОРСКИ БЛОК – 6,45%.

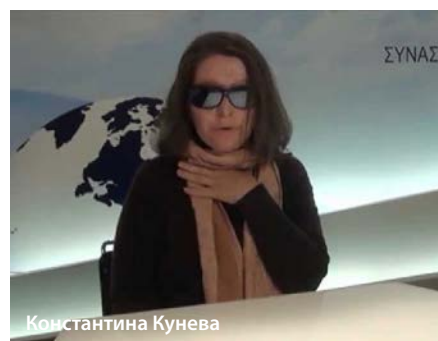
Партиите, които не преминават бариерата, са: АБВ с 4,021%, НФСБ – 3,052%, Атака – 2,955%, Глас народен – 1,002%, Коалиция КОД – 0,919%. В новия Европейски парламент ГЕРБ получава шест мандата, БСП – 4, ДПС – 4, България без цензура – 2 и Реформаторският блок – 1. ГЕРБ изпраща шестима евродепутати – Томислав Дончев (с преференциален вот 15,91%); останалите имат под 5% преференция – Андрей Ковачев, Мария Габриел, Владимир Уручев, Ева Паунова и Емил Радев. Коалиция за България има 4 мандата: първи е номер 15 в листата за евровота Момчил Неков с преференциален вот 8,05 %; Сергей Станишев – с преференциален вот 6,61%; Илияна Йотова и Георги Пирински – двамата имат под 5% преференция. ДПС взема 4 мандата – Филиз Хакъева Хюсменова, Делян Славчев Пеевски, Неджми Ниязи Али и Илхан Ахмед Кючюк. На пресконференцията след края на изборния ден Делян Пеевски от ДПС обяви, че се отказва от депутатското място в Брюксел и неговото място ще заеме настоящата министърка на околната среда и водите Искра Михайлова.

„България без цензура“ на Николай Бареков взема два мандата. Първите двама в листата са Бареков и Ангел Джамбазки. Реформаторският блок получава 1 мандат – Светослав Малинов с преференция 27,1%.

Резултати от изборите в Чехия.

В Посолството в Прага гласуваха общо 301 избиратели, 8 от бюлетините са недействителни. ГЕРБ получи 107 гласа, Реформаторският блок – 60, Коалиция за България – 23, Атака – 18, АБВ – 15, България без цензура – 15, Зелените – 13, НФСБ – 13 и др. В Бърно гласуваха 90 души, като три от бюлетините са недействителни. ГЕРБ получи 50 гласа, Реформаторският блок – 11, АБВ – 8, НФСБ – 4 и др. Коалиция за България и ДПС – 0 гласа.

КОНСТАНТИНА КУНЕВА Е ИЗБРАНА В ГЪРЦИЯ ЗА ЕВРОДЕПУТАТ.

Тя е четвърта във вота на партията Сириза, която има шест депутатски места в Брюксел. Кунева не е член на партията, но е включена в евролистите след гласуване от партийния съвет. Тя е единственият евродепутат, който не е с гръцко гражданство. Константина Кунева е родена в Силистра през 1964 година, завършва история във Великотърновския университет. През 2001 година заминава за Гърция, където работи като чистачка в атинското метро. Наета е от фирмата за квалифицирани хигиенисти OIKOMET. Влиза в местния синдикат и става негов секретар. През декември 2008 година е залята с киселина, като преди това е била заплашвана от работодателя си. Извършителят не е заловен. Кунева ослепява с едното око и претърпява множество увреждания. През октомври 2013 година осъжда работодателя си на 250 000 евро обезщетение.

НАЦИОНАЛНИЯТ ВОЕННОИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ (НВИМ) БЕ ОТЛИЧЕН СЪС „СЕРТИФИКАТ ЗА ОТЛИЧИЕ“ (THE CERTIFICATE OF EXCELLENCE®) ОТ НАЙ-ГОЛЕМИЯ И ПОПУЛЯРЕН ТУРИСТИЧЕСКИ ПОРТАЛ В СВЕТА „ТРИП АДВАЙЗЪР“ (TRIPADVISOR).

Престижната награда се връчва на институции в сферата на туризма, които продължително във времето са оценявани високо от своите посетители.

Порталът съставлява най-голямата туристическа общност в световен мащаб, достигайки близо 260 милиона уникални посетители месечно и повече от 150 милиона мнения и становища, които обхващат над 4 милиона туристически обекта в целия свят.

Абонамент

ИНТЕРЕСУВА ЛИ ВИ ЖИВОТЪТ НА БЪЛГАРИТЕ В ЧЕХИЯ, БЪЛГАРИЯ И В ЦЕЛИЯ СВЯТ?

Абонирайте се за списание „Българи“, подкрепете своето българско списание! „Българи“ е едно от най-представителните списания на българската общност.

Годишният абонамент за 6 броя е само 180 КЧ. Пощенските услуги поема сдружение „Възраждане“. Средствата можете да изпратите на сметката на сдружението 1962160309/0800 или по пощата на адрес: o.s. Vazrazhdane/ Vocolova 3/120 00 Praha 2.

ОБАДЕТЕ НИ СЕ НА GSM 777 196 322

ИЛИ НИ ПИШЕТЕ НА E-MAIL BALGARI@ATLAS.CZ

За контакти:

o.s. Vazrazhdane
Vocolova 602/3, 120 00 Praha 2
Тел.: +420 777 196 322
balgari@atlas.cz, www.blgari.eu

Българи брой 2/2014

Издател:
Гражданско сдружение „Възраждане“,
Americká 28, 120 00 Praha 2

Адрес на редакцията:
Vocolova 3, 120 00 Praha 2

„Българи“ излиза с финансовата подкрепа на Министерството на културата на Чешката република

Регистрационен номер
в Министерството на културата на
Чешката република: E 13282

Главен редактор:
Мария Захаријева

Редакционен екип:
Красимира Мархолова, Васил
Самоковлиев

Сътрудници:
Снежана Таскова, Пламен Тотев,
Деян Енев, Стефан Кисъв, Даниела
Горчева, Румяна Георгиева, Татяна
Борисова, Минка Генчева, Катерина
Ненкова, Луиза Станева, Сирма
Зидаро-Коунова, Светла Болчева,
Румяна Кирилова и Галина Тодорова

Дизайн: „Макс“ студио

Година 13, брой 2/2014

e-mail: balgari@atlas.cz
www.blgari.eu

Печат: Tiskárna Libertas, a.s.
Дадено за печат: 26. 6. 2014

Цена: 30 крони
Годишен абонамент: 180 крони

Всички права запазени

Това издание или отделни негови части не могат да бъдат размножавани, публикувани и/или предавани по електронен, механичен, фотокопирен или друг начин, както и въвеждани в информационни системи, включително компютърни, без изрично писмено съгласие от издателя – Vazrazhdane o.s.

Balgari

Periodikum bulharske menšiny v České republice
Časopis je vydáván s finanční podporou
Ministerstva kultury České republiky

Balgari 2/2014

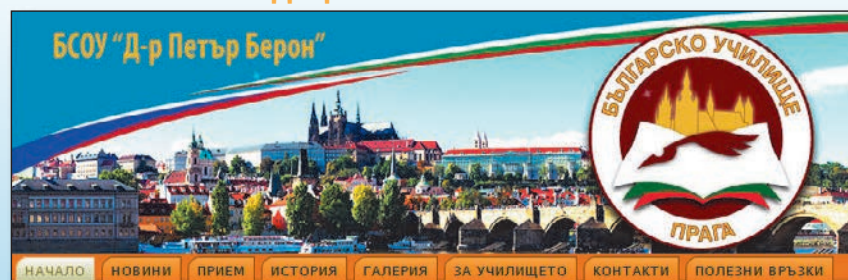
Adresa redakce a tel. spojení:
Vocolova 3, 120 00 Praha 2
221 419 838, 777 196 322
balgari@atlas.cz, www.blgari.eu

Ročník XII
Periodicita: 6
Náklad: 600 výtisků
Místo vydávání: Praha
Číslo vydání: 2/2014
Den vydání: 30. 6. 2014
Evidenční číslo: MK ČR 13282
Vydavatel: Vazrazhdane, Americká 28
120 00 Praha 2, IČO 26544229

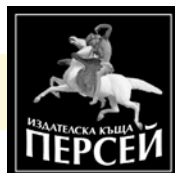
Посетете интернет страницата на гражданско сдружение „Възраждане“ и на списание „Българи“
www.blgari.eu Facebook: [Balgari Vazrazhdane](https://www.facebook.com/BalgariVazrazhdane)

БЪЛГАРСКО УЧИЛИЩЕ „Д-р Петър Берон“ – ПРАГА ШАНС ЗА ВАШИТЕ ДЕЦА

www.bgschool.eu

Подари на любим човек

Книги от съвременни български автори

ДА ТЕ ЖАДУВАМ

антология на българската любовна лирика
+ CD с популярни песни като „Незабравя“, „Горчиво вино“, „Иване, Иване“ и др.

Стихове на Хр. Ботев, П. Яворов, Д. Дебелянов, Н. Йорданов, Е. Евтимов, Бл. Димитрова, Ст. Пенчева, Л. Левчев, Ал. Геров, Д. Дамянов, М. Петкова, Ст. Цанев, Иля Велчев, К. Донков и др. **220 КѢ.**

ОБИЧАМ ТЕ

антология на световната любовна лирика

+ CD с популярни любовни песни на Вана Костова, „Шик“, братя Аргирови, „Тоника“, Веселин Маринов и др.

Стихове на Шекспир, Бърнс, Петрарка, Вийон, Хайям, Пушкин, Лермонтов, Есенин, Лорка, Шели, Гьоте, Бодлер, Емили Дикинсън, Хайне и др. **220 КѢ.**

СВЕТЪТ Е ЗА ДВАМА

антология на световния любовен сонет

+ CD с популярни любовни песни на Орлин Горанов, Богдана Карадочева, Тони Димитрова и др. Вижте как Данте обезсмъртява в сонети своята Беатриче, Петрарка – своята Лаура, а Шекспир – тайнствената смугла лейди. 128 сонета на прочути поети от цял свят. **220 КѢ.**

САМО ЗА ТЕБ

антология на българската женска любовна лирика
+ CD с популярни любовни песни на „Мери Бойс Бенд“, Нели Рангелова, Силвия Кацарова и др.

Стихове на Дора Габе, Елисавета Багряна, Станка Пенчева, Блага Димитрова, Маргарита Петкова, Петя Дубарова, Надежда Захаријева, Вана Петкова, Камелия Кондова и др. **220 КѢ.**

И СЕНКИТЕ НИ ТИХО ЩЕ СЕ СПЛЕЯТ

Пенчо Славейков/ Мара Белчева

Мара Белчева е истинска икона на своето време. 23-годишна е, когато остава вдовица. В нея е влюбен самият княз Фердинанд, но тя избира поета Пенчо Славейков. Любовта им, драматична и неповторима, е документирана в стихове, писма и спомени, събрани в тази книга. **160 КѢ.**

ПОДСВИРКВАЙКИ - КЪМ ГОЛГОТА

Маргарита Петкова

Изданието е спечелило конкурс на МК. Най-новата стихосбирка на голямата българска поетеса, чиито стихове са изпяти от известни български певци. Общите мотиви, както и ироничният, хаплив и мъдър почерк на авторката спояват творбите в книгата и я правят единна. *С мека подв.* **70 КѢ.**

ЛЮБОВНИ ПЪТЕКИ

Весела Антонова

Вълнуващи човешки истории за неведомите пътища на любовта и съдбата. Авторката (виден юрист, водила е преговорите по присъединяването на България към Европ. съюз) в продължение на 10 години пише тези новели, които са в стила на добрата българска класика, с интригуващи сюжети и прекрасен език. **120 КѢ.**

КРЪВ

Александрина Железова

„Кръв“ е първият български роман в традицията на „Здрач“ и „Дневниците на вампира“. След тежка автомобилна катастрофа животът на едно момиче се обръща с главата надолу. Тя има кошмари, които се оказват поглед в бъдещето. Срещата ѝ със загадъчен млад мъж ще ѝ помогне да проумее дарбата си. **140 КѢ.**

ДУША

Александрина Железова

Дара притежава необикновена дарба, към която се стремят различни сили. Когато тя се оказва на прага между живота и смъртта, непознат демон обсебва тялото ѝ, а душата ѝ се оказва затворена в паралелно измерение заедно с тази на загадъчния ѝ любим Евиан. **120 КѢ.**

КОЕТО Е БИЛО И ЩЕ БЪДЕ

Симеон Хаджикосев

Книгата е художествен разказ за действителни факти и наблюдения на автор, който споделя любопитни истории за известни български писатели и разказва за политически игри и манипулации във времето, което те кара да се чувстваш вътрешен емигрант в собствената си родина. Сладкодушно и увлекателно четиво. **100 КѢ.**

МАРКОВИ ОБУВКИ

Валя Василева

Авторката създава живи, реални образи, разказва за общочовешки стремления като домогването до пари и власт, влияние, слава и признание, за вечни теми като смъртта, любовта, райт, адът, щастието, човеколюбието. Разказите ѝ са белязани от тънко чувство за хумор. **60 КѢ.**

ОТЕЦ ПАИСИЙ ОБИКАЛЯ ОЩЕ

Евтим Евтимов

„Нелюбовните“ шедьоври на поета, но пропити от любов – към всичко онова, което ни прави българи и хора. Стихотворенията в тази книга ребром поставят пред всеки от нас въпроса: „Дали съм българин или не съм?“, като и до днес проверяват българската кръв и отговорност пред бъдещето. **70 КѢ.**

Книги за деца

ПОДАРЪК ЗА ДЯДО КОЛЕДА

Романьола Мирославова

Стихове за деца и CD с песни по тях
Стихове и песни за Коледа и Нова година в изпълнение на детски вокални групи. **60 КѢ.**

ТОРБА ПРИКАЗКИ

Ш.Перо, Братя Грим, Андерсен, В.Хауф, О. Уайлд, бълг. народни приказки. С цветни илюстрации **120 КѢ.**

ТОРБА БАСНИ

Басни на Езоп, Лафонтен, Крилов, Лесинг и Петко Славейков, адаптирани за деца. С черно-бели ил. **90 КѢ.**

ЧЕСТИТА БАБА МАРТА

Романьола Мирославова

Стихове за деца и CD с песни по тях
Стихове и песни за Баба Марта, Цветница, Великден, Гергьовден и други пролетни празници. Книгата е илюстрирана с цветни рисунки на проф. Иван Гонгалов. **60 КѢ.**

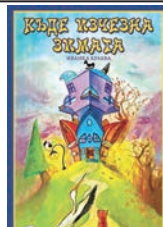
ВЕЩИЦАТА И НЕЙНИТЕ ДЕЦА

Версии на библийски, исторически и съвременни сюжети: Каин и Авел, Ромул и Рем... **60 КѢ.**

КЪДЕ ИЗЧЕЗНА ЗИМАТА

Повест за деца от всички възрасти. Когато Зимата забрави да пристигне, тогава наистина е необходимо Чудо. **70 КѢ.**

Мимоза Боцин – Колаж от цикъла „Другото лице“